

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Södertörns högskola

Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som ska utvärderas. Basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

För vägledning i skrivandet av självvärderingen se: *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå.*

- Självvärderingen indelas i enlighet med rubrikerna som anges nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om.
- Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt, identifiera styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel.
- Redogör för utbildningen i sin helhet och relatera till utbildningsvetenskapliga kärnan, verksamhetsförlagd utbildning och ämnesstudier och ämnesdidaktik där det är relevant.
- Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen.
- Självvärderingen ska inte överstiga 30 sidor exklusive bilaga.
- Självvärderingen ska kunna stå för sig själv, dvs. det ska inte inkluderas länkar. Om lärosätet anser att kursplaner/utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

Vår syn på fritidshemslärares yrke

En av utgångspunkterna för fritidshemsutbildningen på Södertörns högskola är att grundlärare med inriktning mot fritidshem (härefter "fritidshemslärare") ska ingå som en självständig yrkesgrupp i skolvärlden på lika villkor med övriga lärare utifrån sitt särskilda professionsområde och sin utbildning. Fritidshemslärares uppgift får inte stanna vid att "komplettera" skolan eller att fungera som "hjälp-lärare" till klasslärare, vilket tyvärr fortfarande förekommer i skolverksamheten. En annan utgångspunkt är att lärandet i fritidshemmet är "situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgår från elevernas behov, intressen och initiativ" (Lgr 11), och att hela barnet ska vara i fokus. För undervisningen på fritidshemmet betyder detta bland annat identitetsskapande lekar och skapande av estetiska och kreativa miljöer inomhus och utomhus, utveckling av sociala förmågor och förståelse av jämställda relationer och intressen och nyfikenhet för andra. Utbildningen är utformad för att ge studenterna en tydlig yrkesidentitet och förståelse av det fritidspedagogiska uppdraget i hela dess komplexitet. I undervisningen är en ständig strävan att förena teori och praktik. Didaktiska och konstnärliga former och metoder för att skapa lärandeaktiviteter undersöks t ex först i högskoleförlagda vetenskapliga kurser och prövas sedan praktiskt i VFU med elever i skolan.

Läroutbildningen plats inom högskolan

Läroutbildningen vid Södertörns högskola kan beskrivas som en matrisorganisation, där den akademiska ledaren för läroutbildningen är direkt underställd rektor och har det övergripande ansvaret för kvalitet inom läroutbildningens verksamhetsområde. En styrgrupp, där vicerektor är ordförande, med representanter från fakultetsnämnden, institutionerna och studenterna behandlar högskoleövergripande strategiska frågor kopplade till läroutbildningarna. Ett läroutbildningsråd där lärare, studenter och kommuner finns representerade utgör ett strategiskt stöd i forsknings-, kvalitets- och utvecklingsfrågor gällande utbildningarna.

I enlighet med högskolans mångvetenskapliga profil har Södertörns högskola valt att organisera läroutbildningen på detta sätt för att involvera så stora delar av hela högskolans utbildning- och forskningskompetens som möjligt i läroutbildningen, stärka kopplingen mellan utbildningsvetenskap och övriga ämnen i utbildning och forskning, och ge förutsättningar för ämnes- och ämnesdidaktisk forskning och utbildning att bedrivas i nära samverkan. Läroutbildarna är anställda vid någon av högskolans fyra institutioner, och är där knutna till ett akademiskt ämne eller liknande gruppering .

Administrativa stödfunktioner finns organiserade i läroutbildningens programkansli. Läroutbildningens kursplanenämnd har till uppdrag att granska och fastställa kursplaner samt bereda utbildningsplaner (som fastställs av högskolans fakultetsnämnd). I varje program finns ett programråd som ansvarar för beredning av kursplaner, beslut om litteraturlistor och andra beslut om de enskilda programmen. I varje råd finns fyra lärarrepresentanter, fyra studentrepresentanter varav två suppleanter och en extern representant för professionen. Programråden leds av en programsamordnare som är vetenskaplig och pedagogisk ledare och har operativt ansvar för respektive programs kvalitet och utveckling.

I läroutbildningens organisation ingår en forskningsledare som har övergripande samordningsansvar för utbildningarnas forskningsunderbyggnad. En studierektor svarar för samordning av utbildningarnas bemanning samt planering av läroutbildningarnas kompetensbehov i dialog med högskolans institutioner. Särskilda administrativa funktioner finns kopplade till de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen (VFU) och för samverkan och internationalisering. Dessa funktioner uppbärs av akademisk personal i form av tidsbestämda uppdrag (i normalfallet 50 % av heltid). Ingen övrig akademisk personal är direkt anställd vid läroutbildningen.

Två utbildningsspår

Utbildningen ges i två spår, ett för studenter utan erfarenhet av yrket, det s.k ordinarie spåret, och ett för studenter med tre år eller längre erfarenhet av yrket, det s.k. erfarenhetsspåret. Erfarenhetsspåret är en delvis webbaserad utbildning med en campusdag i veckan, där den verksamhetsförlagda utbildningens kurser genomförs som en strimma under vissa terminer. En bärande idé är att studenternas arbetslivserfarenhet ska vara en tillgång i utbildningen och att det teoretiska innehållet fortlöpande förankras i erfarenhet. Det ordinarie spåret är en helt campusförlagd utbildning med verksamhetsförlagd utbildning i femveckors perioder under vissa terminer. De båda spåren samläses under den praktisk-estetiska terminen.

Pågående revidering av utbildningsprogrammen

För närvarande befinner sig utbildningen i en brytpunkt mellan en utbildningsuppläggning som infördes i samband med införandet av 2011-års examensordning och en ny reviderad uppläggning som införs med start höstterminen 2018. I den uppläggning som införs från HT18 har UVK-kurserna reviderats. En fortsatt revidering genomförs under HT18/VT19 av ämneskurserna i det fritidspedagogiska området, de estetiska ämnena bild och musik samt verksamhetsförlagd utbildning.

Bakgrunden till den nya utbildningsuppläggnings är dels en stor genomlysning och vidareutveckling av den utbildningsvetenskapliga kärnan, initierad av dåvarande rektor 2015 ("UVK-genomlysningen"), dels en av Fakultetsnämnden genomförd utvärdering av hela lärarutbildningen 2016. UVK-genomlysningen var en granskning av styrdokument för lärarutbildningens UVK-kurser. Den pekade bl.a. på problem i utbildningarnas koherens och progression och oklarheter i utbildningsprofilerna interkulturalitet och bildning. Träning i kritiskt förhållningssätt och forskningsanknytning utpekades också som ett förbättringsområde, och det betonades att reflektionsuppgifter som ingår i utbildningens examinationer bör utgå från aktuell forskning och en historisk, politisk och teoretisk contextualisering av läraruppdraget.

Utifrån genomlysningen har en revidering genomförts programvis under 2017 av särskilda "UVK-grupper". Nya kursplaner inom den utbildningsvetenskapliga kärnan har skrivits fram med en tydligare progression genom utbildningen. Profilerna har förtydligats utifrån de profildokument för interkulturalitet och bildning som utarbetats parallellt med kursplanarbetet, och reviderade litteraturlistor har tagits fram.

Självvärderingen behandlar tiden ht2017 och vt2018, vilket betyder att underlaget baseras på den utbildning som ges idag och som kommer att ges fram till att den senaste årskullen med start vt2018 tar examen ht2020. Kommentarer ges angående de förändringar som har eller kommer att göras i den pågående revideringen.

Utbildningens uppläggning

Antagning till utbildningen sker höst och vår. På hösten antas 55 studenter inom det ordinarie spåret och på våren 75 studenter på erfarenhetsspåret. Utbildningen följer högskoleförordningen, med ämnes- och ämnesdidaktiska studier på 90 hp, varav 60 hp inom det fritidspedagogiska området (FO) och 30hp i ett praktiskt estetiskt ämne, utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) på 60 hp och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på 30 hp. Det fritidspedagogiska områdets kurser behandlar för studenterna viktiga kunskapsområden som informellt och situationsbaserat lärande, lek och rörelse, matematik och utomhuspedagogik, språkutveckling, normer och genusteorier, barns kultur och media, existentiella frågor, värdegrund och religion. Utbildningsvetenskap innefattar skolväsendets historia, organisation, villkor och värdegrund, läroplansteori och didaktik, utveckling och lärande och specialpedagogik, sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, bedömning och betygsättning, utvärdering och utvecklingsarbete samt vetenskapsteori och forskningsmetodik. Valbara praktisk-estetiska ämnen är bild, musik och idrott och hälsa. Undervisning i de praktisk-estetiska ämnena bild och musik ges i högskolans egen regi och idrott och hälsa i samarbete med Gymnastik och Idrottshögskolan i Stockholm (GIH). Utbildningen ger kompetens och behörighet att undervisa i ett av dessa ämnen i årskurserna 1-6.

En princip för progressionen är att utbildningens första terminer **grundlägger och introducerar** studenternas kunskaper och centrala teman som skolan och läraruppdraget. Sedan **förankras och fördjupas** studenternas professionsutveckling genom att de utvecklar en mer komplex förståelse av läraruppdraget, skolan och den egna lärarrollen. Under utbildningens sista termin **bemyndigas** lärarstudenten i professionsutvecklingen genom att inta ett större helhetsperspektiv och börja ta ett självständigt ansvar för läraruppdraget och skolans utveckling. Denna progression ska när revideringen är helt genomförd genomsyra hela utbildningen inom alla områden, såväl utbildningsvetenskapliga kurser som det fritidspedagogiska området, det praktisk-estetiska ämnet och den verksamhetsförlagda utbildningen.

Utbildningens två spår, i den vänstra kolumnen den pågående utbildningen och i den högra utbildningen efter revidering med start ht18.

Fritidshem ordinarie spår ht2013-ht2017		Fritidshem ordinarie spår ht2018-	
År 1 Introducera 0-60hp	UVK1: Det fritidspedagogiska uppdraget Interkulturalitet	År 1 Introducera 0-60hp	UVK1: Fritidshemslärarens uppdrag och kunskapens former
	FO1: Historiska och samtida perspektiv på lek och rörelse		FO1: Historiska och samtida perspektiv på lek och rörelse
	VFU 1		VFU 1
	UVK2: Pedagogiska tanketraditioner		UVK2: Barnet eleven och lärande
	FO2: Informellt lärande 1, Utomhuspedagogik, matematik		FO2: Informellt lärande 2, Språkutveckling på fritidshemmet
	FO3: Informellt lärande 2, MIK och språkutveckling		FO3: Informellt lärande 3, Matematikdidaktik på fritidshemmet
	UVK3: Specialpedagogik barns utv. och meningsskapande		UVK3: Undervisningens teori och praktik
År 2 Fördjupa 61-120hp	VFU 2	År 2 Fördjupa 61-120hp	VFU 2
	Praktiskt estetiskt ämne 1-4		Praktiskt estetiskt ämne 1-4
	UVK4: Läroplansteori, betyg och bedömning		UVK4: Läraren och ledarskapet 1
	VFU 3		VFU 3
	FO4: Barns kultur o. media med relation till genus o. normer		FO4: Barns kultur o. media med relation till genus o. normer
År 3 Fördjupa 121-150 hp	FO5: B-uppsats Interkulturalitet	År 3 Fördjupa 121-150 hp	FO5: Barns existentiella frågor och religion
	UVK5: Kris och konflikthantering		UVK5: Läraren och ledarskapet 2
	VFU 4		UVK6: Den heterogena skolan
	UVK 6: Pedagogiskt ledarskap och grupprocesser		FO6: Projekt på fritidshemmet
	FO6: Religion och barns existentiella frågor		UVK7: Den vetenskapliga blicken
	UVK7: Vetenskapsteori och metod		VFU4
År 3 Bemyndiga 151-180hp	FO7: Självständigt arbete	År 3 Bemyndiga 151-180hp	FO7: Självständigt arbete
	UVK8: Skolpolitik och politisk styrning		UVK8: Fritidshem på vetenskaplig grund
Fritidshem erfarenhet spår vt2014-vt2018		Fritidshem erfarenhet spår vt2019-	
År 1 Introducera 0-60hp	UVK1: Det fritidspedagogiska uppdraget Interkulturalitet	År 1 Introducera 0-60hp	UVK1: Fritidshemslärarens uppdrag och kunskapens former
	FO1: Informellt lärande 1, Utomhuspedagogik, matematik		FO1: Historiska och samtida perspektiv på lek och rörelse
	FO2: Informellt lärande 2, MIK och språkutveckling		FO2: Informellt lärande 2, Språkutveckling på fritidshemmet
	UVK2: Pedagogiska tanketraditioner		UVK2: Barnet eleven och lärande
	VFU 1 Tillgodoräknas		VFU1 Tillgodoräknas
	UVK3: Specialpedagogik barns utv. och meningsskapande		UVK3: Undervisningens teori och praktik
	FO3: FO2: Historiska och samtida perspektiv på lek och rörelse		FO3: Informellt lärande 3, Matematikdidaktik på fritidshemmet
	UVK4: Pedagogiskt ledarskap och grupprocesser		FO4: Barns kultur och media med relation till genus och normer
År 2 Fördjupa 61-120hp	VFU 2	År 2 Fördjupa 61-120hp	VFU 2
	FO4: Barns kultur och media med relation till genus och normer		FO5: Barns existentiella frågor och religion
	UVK5: Kris och konflikthantering		FO6: B-uppsats Praktisk kunskap
	FO5: B-uppsats Praktisk kunskap		UVK4: Läraren och ledarskapet 1
År 3 Fördjupa 121-150 hp	VFU 3	År 3 Fördjupa 121-150 hp	VFU 3
	FO4: Praktiskt estetiskt ämne 1-4		Praktiskt estetiskt ämne 1-4
	UVK6: Läroplansteori, betyg och bedömning		UVK5: Läraren och ledarskapet 2
	FO6: Religion och barns existentiella frågor		UVK6: Den heterogena skolan
	UVK7: Skolpolitik och politisk styrning		UVK7: Den vetenskapliga blicken
År 3 Bemyndiga 151-180hp	VFU 4	År 3 Bemyndiga 151-180hp	VFU4
	UVK8: Vetenskapsteori och metod		UVK8: Fritidshem på vetenskaplig grund
	FO7: Självständigt arbete		FO7: Självständigt arbete

Historisk bakgrund

HT2007 startade Södertörns högskola Interkulturell lärarutbildning mot fritidshem, 210hp. HT2010 startade Interkulturell lärarutbildning mot fritidspedagogik, erfarenhetsbaserad, 210hp. Dagens utbildning på 180hp enligt nuvarande examensordning startade ht2011.

Utbildningsprofilen på Södertörn

Södertörns högskola präglas av en humanistisk tradition, som kommer till uttryck i den tredelade profilen medborgerlig bildning, mångvetenskap och mångkultur. Lärarutbildningarna har två profilområden, *bildning* och *interkulturalitet*, som ger fokus på hela barnets utveckling och på mångfacetterat, personutvecklande och bildande lärande i skolan. Det interkulturella perspektivet ger studenter en grund för att verka som lärare i mångkulturella miljöer. Det öppnar också för andra perspektiv, traditioner och värderingssystem, och möjliggör därmed en självvranssakande reflektion om egna traditioner och värderingar som också är en viktig aspekt av bildning. Bildningsprofilen innebär ett på fokus på skolans uppdrag att främja elevers demokratiska medborgarskap och elevers personliga utveckling, förstådd som en del av människans sätt att bli till i världen och skapa mening i tillvaron. Bildningsprofilen innebär också att bildningsideal i historia och nutid studeras och diskuteras. Vår strävan är att studenterna ska avsluta sina studier med en djup kunskap och förståelse för yrket, kompetens att lyhört och omdömesgillt verka i en pluralistisk och komplex samtid och goda förutsättningar att bidra till en jämlik och demokratisk skola där alla kan utvecklas och växa utifrån sina egna förutsättningar.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Läroverutbildningens matrisorganisation ger både styrkor och svagheter. En styrka är att läroverutbildningens kan utnyttja den gedigna kompetens och expertis inom många akademiska ämnen som finns på högskolan. En svaghet är att bara en liten andel av läroverutbildarna har erfarenhet av att själva arbeta på fritidshem. I dagsläget undervisar en adjungerad förstelärare för fritidshem inom VFU-kurser på utbildningen, och till HT2018 återkommer en lektor i pedagogik med fritidspedagogisk bakgrund till utbildningen från annat uppdrag. I utbildningen finns också en lärare och forskare i pedagogik som f n har ett postdoktorsprojekt om fritidshem inom ramen för läroverutbildningens forskningsplattform. (Se mer om denna under Utbildningsmiljö).

En styrka är att läroverlagen består av akademiska läroverutbildare och forskare med god ämneskompetens och i många fall lång erfarenhet av högre utbildning, som framgår av den bifogade läroverlistan. Av listan framgår också att läroverutbildare med tidigare eller aktuell läroverkompetens från skolan undervisar på en del av kurserna samt att läroverutbildare med konstnärlig kompetens och lång erfarenhet av undervisning i både skola och högre utbildning undervisar inom de praktisk-estetiska ämnena bild och musik och i estetiska läroverprocesser (ELP).

Kontinuitet i läroverlagen är viktig för kvaliteten i undervisningen, eftersom ett stabilt läroverlag kan bygga upp gedigen kunskap om kursen och utveckla den stegvis under flera terminer. Inom vissa kurser finns en god kontinuitet i läroverlagen, men i andra kurser har den varit svår att åstadkomma därför att läroverutbildare t ex fått forskningsanslag och nya uppdrag inom högskolan. Ett mål som i relativt hög grad kunnat uppnås är att åtminstone några läroverutbildare i varje läroverlag återkommer och står för kontinuitet även om andra byts ut. Inom de estetiska ämnena bild och musik har detta lyckats särskilt väl. Kontinuiteten gynnas av att läroverutbildningen är en stor beställare av högskoleläroveres undervisningstid. Många av högskolans lärover återkommer och bygger genom åren upp en god kunskap om fritidshemsläroveryrket. Flertalet av läroverutbildarna är eller har undervisat på VFU-kurser inom utbildningen, vilket ger en god förståelse för yrket och ger läroverutbildarna möjlighet att relatera den egna specifika ämneskompetensen till professionen.

Programsamordnaren och läroverutbildningens studierektor har tillsammans det övergripande ansvaret för bemanning av läroverutbildare, delkursansvariga, examinatorer och uppsatshandledare. Beställningar av läroverutbildare behandlas av institutionernas avdelningsföreståndare, som tillsammans med prefekterna ansvarar för att anställa nya lärover och forskare och se till att det samlade behovet av akademiska lärover inom alla högskolans utbildningar tillgodoses. Läroverutbildningens ledning för kontinuerliga samtal om läroverutbildningens personalbehov med avdelningsföreståndare och prefekter.

Kompetensutveckling

Sedan 2017 har alla lärover och forskare vid Södertörns högskola möjlighet att genomgå pedagogisk meritering. HT2018 får professorer 20 procent internfinansierad forskningstid i tjänsten. Samtidigt ökar de statliga forskningsmedel som fördelas till högskolans institutioner och ämnen, medel som kan användas till bl a konferensresor och tid för skrivande av forskningsansökningar.

Inom läroverutbildningen ordnas regelbundet gemensamma kompetensutvecklingsdagar där läroverutbildare från alla program deltar, bl a inför varje terminsstart. Alla VFU-handledare erbjuds handledarutbildning, och läroverutbildare deltar regelbundet i högskolepedagogiska kurser. Under VT2018 ges t ex de

högskolepedagogiska kurserna "Seminariet som undervisningsform i lärarutbildningen", "Att handleda essäskrivande i vetenskapliga sammanhang" och "Att undervisa i ett internationellt klassrum".

Gemensamma möten

Det är viktigt för utbildningskvaliteten att lärarutbildarna har en god förståelse av utbildningen som helhet. Programsamordnaren har en gång per termin möten där lärarutbildarna får information om eventuella förändringar, utvecklingsområden och särskilda insatser inom utbildningen. Delkursansvariga ordnar planeringsmöten inom kursernas lärarlag och bedömning- och betygsmöten i samband med kursslut.

Eftersom högskolans lärare och forskare generellt har hög arbetsbelastning kan det vara svårt att samla lärarutbildare till möten. Detta gäller inte enbart lärarutbildningen, men ordningen att lärarutbildarna är anställda vid sina ämnen och institutioner kan göra att vissa känner större lojalitet till sitt ämne och därför prioriterar bort lärarutbildningens möten. För ungefär ett år sedan införde lärarutbildningen därför extrapåslag av mötestimmar, vilket gjort att närvaron på mötena ökat märkbart.

VFU-handledare

Enligt högskolans samverkansavtal om VFU med Stockholms läns kommuner tillhandahåller kommuner och skolor handledare med adekvat utbildning både inom det fritidspedagogiska området och praktisk-estetiska ämnen. Största delen av lärarutbildningens VFU sker idag inom CPU, Centra för professionsutveckling, en försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor i Huddinge, Järfälla, Salem, Stockholm och Södertälje kommun. (Se avsnittet om samverkan.) Lärarutbildningen erbjuder varje termin handledarutbildning i CPU-kommunerna för handledare som är anställda inom övningsskolorna. För handledare utanför CPU-kommunerna erbjuds samma handledarutbildning på högskolan.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Södertörns högskolas lärarutbildning är en forskningsbaserad professionsutbildning där forskning, utbildning och samverkan sker i nära samarbete så att studenterna kan se en tydlig koppling mellan undervisningen, forskning och den egna yrkesverksamheten. Högskoleförlagda och verksamhetsförlagda kurser integreras, och strävan är att varje kurs på programmet ska innehålla både aktuell forskning och forskningslitteratur, ett tydligt verksamhetsperspektiv samt konstnärliga inslag i form av drama, musik, dans och bild. Under sin utbildning träffar studenterna professorer, lektorer och doktorander och lärare verksamma i skolan.

Forskningsmiljö

Hösten 2017 tilldelades Södertörns högskola examensrättigheter för forskarutbildning inom området Utbildningsvetenskapliga studier. Till att börja med ingår ämnena svenska och pedagogik, men fler ämnen kan bli aktuella i framtiden. Forskarutbildningsområdet är organisatoriskt placerat under lärarutbildningen och har som uttalat mål att stärka lärarutbildningens forskningsunderbyggnad. Fyra doktorander kommer att antas hösten 2018, två i pedagogik och två i svenska.

Lärarutbildningen vid Södertörns högskola ingår i högskolans mångvetenskapliga utbildnings- och forskningsmiljö och samlar representanter från ett stort antal olika ämnen med intresse för utbildningsvetenskapliga och lärarutbildningsrelevanta forskningsfrågor. Den mångvetenskapliga organisationen, där lärarutbildarna är anställda inom sina respektive ämnen, innebär att de kontinuerligt bygger vidare på sina ämnesteoretiska kunskaper samtidigt som de ingår i lärarutbildningens vetenskapliga miljö och dryftar didaktiska frågor inom och över disciplinränsar.

Lärarutbildningens forskningsledare har ett övergripande samordningsansvar för alla utbildningars forskningsunderbyggnad. Lärarutbildningen har ett eget livaktigt högre seminarium och ordnar workshops och symposier med interna och svenska och internationella externa medverkande. Lärarutbildare har möjlighet att söka rese- och konferensbidrag för aktivt deltagande i nationella och internationella vetenskapliga konferenser.

2016 tog lärarutbildningen beslut om en forskningsplattform, en vision och strategi för arbetet med att stärka utbildningarnas forskningsunderbyggnad. Huvudmålet är att skapa en kreativ och levande samlad forskningsmiljö för den lärarutbildningsrelevanta forskning som bedrivs vid lärosätets olika ämnen och att göra strategiska satsningar på de forskningsområden som behöver stärkas. Under det första året av plattformens första treårsperiod pekades det fritidspedagogiska området ut som ett särskilt prioriterat område. I samband med detta genomfördes 2016-2017 tre mindre forskningsprojekt inom det fritidspedagogiska fältet:

- *Lärare utan gränser? Fritidspedagogens handlingsfält och kunskap*, lektor och docent Eva Schwarz, praktisk kunskap.
- *Etik och moralisk kompetens på fritidshemmet*, lektor Staffan Nilsson, religionsvetenskap.
- *Taktil pedagogik – föremål och museisamlingar som pedagogiska resurser*, lektor Simon Sorgenfrei, religionsvetenskap.

Nyligen tillsattes också en postdoktortjänst för ett projekt med inriktning mot det fritidspedagogiska fältet: *Elever och pedagoger skapar kunskap om värdegrund och livsfrågor på fritidshemmet*, lektor Liza Haglund, pedagogik, 2018-2019.

Högskolans Centra för professionsutveckling och de forskningscirklar som lärarutbildningen organiserar utanför högskolan (se avsnittet Arbetsliv och samverkan) bidrar till att skapa en miljö där högskolans forskning möter professionens verksamhet i ett ömsesidigt utbyte av kunskaper och erfarenheter.

Södertörns högskola ingår i regeringens satsning på "Försöksverksamhet med praktisknära forskning" inom skola och utbildning och samarbetar där med andra lärosäten i den nod som Uppsala universitet ansvarar för. Södertörns högskolas medverkan i satsningen bygger på samarbetet med CPU-skolorna.

Forskningsunderbyggnad i undervisningen

Ett exempel på kurser där forskning, didaktisk teori, praktiska verksamhetsperspektiv och konstnärliga ämnen samverkar är *Historiska och samtida perspektiv på lek och rörelse*, med lärarutbildare från idéhistoria, biologi och estetiska lärprocesser. I kursen undersöks lek och rörelse vetenskapligt, didaktiskt och praktiskt som diskurs på fritidshemmet med utgångspunkt i de tre ämnena. Ett annat exempel är den utbildningsvetenskapliga kursen *Barnet, eleven och lärandet* (start HT18) med lärarutbildare från ämnena psykologi, idéhistoria, pedagogik och estetiska lärprocesser. Psykologiska teorier om barns utveckling kontextualiseras och problematiseras utifrån idéhistoriska perspektiv, och med hjälp av pedagogisk teori förflyttas fokus till elevers lärande i skola och på fritidshemmet. Det mångvetenskapliga samarbetet har fördelarna att lärarna kommer med uppdaterade ämneskunskaper från sina ämnen och att studenterna i undervisningen möter olika teoretiska perspektiv på kursens innehåll. En svårighet är att studenterna behöver mer tid på sig att förstå och bearbeta de olika perspektiven. Lärarna arbetar därför aktivt med att förklara den mångvetenskapliga uppläggningsen och ge tydliga anvisningar i studiematerialerna, särskilt under det första året.

ELP och MIK

Estetiska läroprocesser är en del i och ett stöd för fritidshemslärares undervisningspraktiker och en viktig del av lärarutbildningens utbildningsmiljö. I ELP inom lärarutbildningen använder studenterna bild, musik, dans, text, gestaltning och iscensättningar för att uttrycka erfarenheter och föreställningar och illustrera, kontextualisera och kontrastera innehåll i undervisningen. Fyra perspektiv som särskilt betonas är det didaktiska, det kritiska, det interkulturella och bildningsperspektivet. Högskolans ELP-lärare har bedrivit utvecklingsarbete om estetiska uttrycksformer och lärandeprocesser.

Medie- och informationskunnighet och digital kompetens (MIK) är en viktig del av lärarutbildningen. De blivande lärarna behöver *mediekunnighet*, dvs förståelse av mediernas samhälleliga och kulturella funktioner som former för mediering och kommunikation i barns och ungas vardag, *informationskunnighet*, dvs förmåga att söka, filtrera, och kritiskt värdera information och att själva kunna producera och sprida olika typer av information på ett korrekt, säkert och etiskt sätt, och *digital kompetens*, vilket vi tolkar som förmåga att säkert och kritiskt använda, vidareutveckla och reflektera över olika digitala undervisningsresurser i relation till elevers ålder och andra förutsättningar, skolämnens olika karaktär och den egna professionsutvecklingen. Lärarutbildningen har valt begreppet MIK för att inte begränsa sig till teknikcentrerade och instrumentella perspektiv på kommunikation, undervisning och lärande, utan komplettera dessa med teoretiskt reflekterande, kritiska och historiska perspektiv. Med dessa perspektiv följer frågor om barn och ungas medievärldar, yttrandefrihet, mediemakt, och medborgarskap.

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU)

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) är uppdelad i fyra delkurser på 7,5hp vardera. VFU:n ger studenterna möjlighet att fördjupa förståelsen för fritidshemslärares yrkespraktik, öva sig i yrkesrollen och pröva och reflektera över hur kunskaperna från de högskoleförlagda kurserna kan omsättas i praktiken i skolan och på fritidshemmet.

För studenter på det ordinarie spåret sker VFU:n i kursblock under termin 1, 2, 3 och 5 på övningskolor inom högskolans Centrum för professionsutveckling (CPU). Under VFU:n handleds studenterna av VFU-handledare med fritidspedagogisk behörighet och ämneslärare i praktisk-estetiska ämnen. För erfarenhetsspårets studenter bedrivs den verksamhetsförlagda utbildningen på studentens arbetsplats, och ligger som en strimma under terminerna 2, 3 och 5. Även här handleds studenterna av VFU-handledare med fritidspedagogisk behörighet och praktisk-estetiska ämneslärare. VFU-handledarna på båda utbildningsspåren utses av VFU-skolorna.

Studenterna på erfarenhetsspåret tillgodoräknas kursen *VFU1* grundat på deras arbetslivserfarenhet. Eftersom studenterna har minst tre års erfarenhet av yrket ligger huvudfokus i den verksamhetsförlagda utbildningen på att omsätta den teori som läses på högskolan i studenternas yrkespraktik och att reflektera kring hur detta kan

göras. Det har visat sig vara en stor tillgång för studenterna att mellan de högskoleförlagda campusdagarna praktiskt pröva det de lär sig. Lärarutbildare inom erfarenhetsspåret påpekar ofta hur intressanta och djupa reflektionerna blir när yrkeserfarenheten förs in i seminariediskussionerna och seminarierna blir ett tillfälle att reflektera över samtidigt pågående praktik.

Interkulturalitetsrådet

För att öka systematiken i arbetet med den interkulturella profilen startade lärarutbildningen 2015 ett interkulturalitetsråd. Bakgrunden var att lärarutbildare kände viss osäkerhet kring hur profilen skulle tolkas och implementeras i utbildningen och att det behövdes en tydligare progression genom utbildningen. Rådets uppdrag är att bidra till utveckling av profilen och att initiera och föreslå kompetensutvecklingsinsatser för lärarutbildare. I rådet ingår fem högskolelärare från olika ämnen och institutioner, varav en är sammankallande. Rådet har reviderat lärarutbildningens profildokument om interkulturalitet, formulerat nya lokala utbildningsmål för alla utbildningar, anordnat internat för ledningspersoner inom lärarutbildningen och ordnat temadagar om interkulturalitet för alla lärarutbildare. F n pågår arbete med en publikation om interkulturalitet med planerad utgivning mars 2019

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. *visa sådana kunskaper inom det fritidspedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

I tabellen nedan sammanfattas progressionen inom utbildningen i förhållande till alla de sex examensmål som självvärderingen avser. På **grundläggande nivå** under utbildningens första år (markerat med 1 i tabellen) introduceras studenterna till de områden examensmålen omfattar. På **fördjupande nivå** under det andra året samt tredje årets första termin (markerat med 2) fördjupas kunskaperna. På **bemyndigande nivå** under tredje årets sista termin (markerat med 3) sker en slutlig fördjupning, och examensmålen slutexamineras.

Progressionen inom det praktisk-estetiska ämnet sker under den termin då studenterna läser detta ämne, T3 för det ordinarie spåret och T4 för erfarenhetsspåret. Grundläggandet och introduktionen sker under de två första kurserna och fördjupning och slutexamination under de två följande kurserna. Studenterna fortsätter sedan sin fördjupning inom UVK4 och VFU inom det praktisk-estetiska ämnet under den följande terminen.

Tabellen visar progressionen av lärandemål i kurser för det ordinarie spåret.

		Matris över progression i förhållande till de sex examensmålen					
		Mål 1: visa sådana kunskaper inom det fritidspedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete som krävs för yrkesutövningen	Mål 2: visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,	Mål 3: visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andra erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet	Mål 4: visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det fritidspedagogiska området och inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt	Mål 5: visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling	Mål 6: visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling
År 1 Intro- ducera	UVK1: Det fritidspedagogiska uppdraget Interkulturalitet	1	1	1			1
	FO: Historiska och samtida perspektiv på lek och rörelse	1		1	1	1	
	VFU 1	1		1	1	1	1
	UVK2: Pedagogiska tanketraditioner	1	1	1			1
	FO2: Informellt lärande 1, Utomhuspedagogik, matematik	1	1	1	1	1	
	FO3: Informellt lärande 2, MIK och språkutveckling	1		1	1	1	
	UVK3: Specialpedagogik barns utv. och meningsskapande	1	1	1			1
	VFU 2	1		1	1	1	1
År 2 För- djupa	Praktiskt estetiskt ämne 1	1		1			
	Praktiskt estetiskt ämne 2	1		1	1	1	1
	Praktiskt estetiskt ämne 3	2		2	2	2, 3	2, 3
	Praktiskt estetiskt ämne 4	2,3		2,3	2,3	2,3	2,3
	UVK4: Läroplansteori, betyg och bedömning	2		2	2		2
	VFU 3	2,3		2	2,3	2,3	2
	FO4: Barns kultur och media med relation till genus och normer	2	2	2	2		2
	FO5: B-uppsats Interkulturalitet	2	2	2			2
År 3 För- djupa	UVK5: Kris och konflikthantering	2		2	2		2
	VFU 4	3		3	3	3	3
	UVK 6: Pedagogiskt ledarskap och grupprocesser	2		2	2		2
	FO6: Religion och barns existentiella frågor	2		2	2		2
Be- mynd- iga	UVK7: Vetenskapsteori och metod		3	3			
	FO7: Självständigt arbete	3	3	3			
	UVK8: Skolpolitik och politisk styrning	3	3	3			3

Grundläggande nivå

Kursen *Det fritidspedagogiska uppdraget, interkulturalitet (UVK1)* introducerar studenten till yrkesområdet och det fritidspedagogiska läraruppdraget med utgångspunkt i lagar och styrdokument för skolan. Exempel på lärandemål för kursen är att studenten efter avslutad kurs kan

- redogöra för och problematisera det fritidspedagogiska uppdraget och skolans demokratiska uppdrag,
- beskriva relevanta styrdokument,
- på en grundläggande nivå visa förståelse för begreppen interkulturalitet och intersektionalitet,
- på en grundläggande nivå förklara relationen mellan praktiska och teoretiska kunskaper

I kursen betonas särskilt skolans demokratiska värdegrund. Här introduceras också profilområdet interkulturalitet och områdena ELP och MIK. En del av examinationen sker genom muntliga och skriftliga seminarieuppgifter, bl a följande:

Fritidshemmets pedagogik: Fritidshemsläraren balanserar mellan skola och fritid, mellan det didaktiska och det sociala och mellan det formella och informella lärandet. Under seminariet skall vi tillsammans göra ett preliminärt försök att ringa in vad en fritidshemslärarens pedagogiska uppdrag utgörs av idag och vad som villkorar detta. Till seminariet förbereder du dig genom att välja ett av kapitlen som anges nedan. Skriv ett kort referat (sammanfattning, 1 sida) av kapitlet som lämnas till seminarieledaren innan seminariet.

Kursen slutexamineras genom en hemtentamen med två delfrågor som säkerställer att studenterna har nått kursmålen.

- 1) Beskriv det fritidspedagogiska uppdraget utifrån de styrdokument som vi har studerat. Hur formuleras det fritidspedagogiska uppdraget i relation till skolans övergripande uppdrag?
- 2) Utifrån denna beskrivning ska du nu redogöra för de nedan angivna tre begreppen med tydlig hänvisning till den litteratur som behandlar respektive begrepp. Därefter ska du diskutera hur begreppen förhåller sig till det fritidspedagogiska uppdraget och hur de är relevanta för en fritidshemslärare med exempel från dina egna erfarenheter: a) Fritidshemmets pedagogik b) Praktisk kunskap c) Interkulturalitet.

I kurserna inom det fritidspedagogiska området på grundläggande nivå introduceras områdets ämnesdidaktiska särart, leken och det informella situationsbaserade lärandet. I kursen *Historiska och samtida perspektiv på lek och rörelse (FO1)* undersöker t ex studenterna leken och rörelsen utifrån ett idéhistoriskt och naturvetenskapligt perspektiv. Lärandemålen är att studenten efter avslutad kurs kan:

- redogöra för fritidshemmets utveckling i en historisk kontext
- redogöra för olika förhållningssätt till barndom, lek och rörelse ur historiskt perspektiv
- på en grundläggande nivå redogöra för fysiologi och motorik i relation till barns rörelse

I kursen ingår föreläsningar och seminarier bland annat om fritidshemmets framväxt i Sverige och moment som berör motorisk och kroppslig utveckling. I ett seminarium på temat motorisk utveckling och skolans roll får t ex studenterna diskutera och reflektera över vilken roll skolan och fritidshemmet kan spela för barns utveckling och vilka kopplingar det kan finnas mellan motorisk utveckling och övrig utveckling i skolan. Varje arbetsgrupp får i uppgift att med kurslitteraturen och en tidigare föreläsning som grund hitta och redovisa ett debattinlägg som berör ämnet (i form av en tidningsartikel eller liknande) och att redogöra för en viktig aspekt av barns kroppsliga utveckling. Att lärandemålen uppnåtts säkerställs genom att examinerande seminarieuppgifter och en hemtentamen där studenterna beskriver en egenvald lekaktivitet och använder resonemang, teorier och begrepp från kurslitteraturen för att diskutera denna ur både ett idéhistoriskt och ett naturvetenskapligt perspektiv. I kursen ingår också en gruppexamination där studenterna i arbetsgrupper har förberett den lekaktivitet som studenterna sedan redovisar i sina hemtentamina.

I de andra två kurserna inom det fritidspedagogiska området, *Informellt lärande 1. Utomhuspedagogik, matematik (FO2)* och *Informellt lärande 2. MIK och språkutveckling (FO3)*, undersöker studenterna det informella och situationsbaserade lärandet i relation till skolämnen. Exempel på lärandemål för dessa två kurser är följande:

- redogöra för barns talspråkliga, skriftspråkliga och matematiska utveckling och hur den kan påverkas av genus, klass, etnicitet och flerspråkighet

- beskriva vilken roll estetiska lärprocesser kan ha fritidshemsverksamheten

I kurserna studeras matematikdidaktik och språkutvecklande didaktik i informella undervisningssituationer med bland annat dans och matematik, bild och utomhuspedagogik, bild och textframställan digitalt med språkutveckling, och studenterna tar del i aktuell forskning om lärande i matematik och språkutveckling. Kursernas innehåll och uppgifter ger förutsättningar för planerade aktiviteter som genomförs under den andra VFU-kursen under första året.

Fördjupande nivå

Fördjupningen inom det fritidspedagogiska området sker i kurserna *Barns kultur och media i relation till genus och normer* (FO4) och *Religion och barns existentiella frågor* (FO6). Ett av lärandemålen är:

- tillämpa genus- och normkritiska perspektiv och teoretiska begrepp och analysredskap för att beskriva och tolka barns kultur

I kurserna undersöks normer för och föreställningar om genus i barns kultur, existentiella värderingar och etik i barns vardag och religionens betydelse i skolan och samhället. Kunskapen om det fritidspedagogiska områdets komplexa uppdrag fördjupas och frågor som studenterna mött på sina VFU-kurser problematiseras utifrån både teori och praktik. Även här ligger aktuell forskning inom respektive område till grund för kursinnehållet. Övningarna och uppgifterna har ett mer komplext innehåll än på grundläggande nivå, och fler faktorer måste vägas in i lösningarna.

Genus- och normkritiska perspektiv behandlas bland annat genom en föreläsning kring genusteori och ett påföljande seminarium med utgångspunkt i följande instuderings- och diskussionsfrågor om Pija Lindenbaums bilderbok *Kenta och barbisarna och Rosa- den farliga färgen* av Fanny Ambjörnsson:

1. Vad anser ni är bokens budskap och sensmoral? Går boken att tolka på olika sätt? 2. Det finns ett antal framträdande aktörer i boken: Diskutera dessa aktörer utifrån ett normkritiskt perspektiv: Vilka normer kring genus kommuniceras av dessa aktörer? Vad får deras sätt att vara för effekter i förlängningen? 3. Gör en lista över vilka känslor som kommer till uttryck i boken. Vilka av dessa känslor uppfattar ni som genuskodade? På vilket sätt kopplar dessa känslor till genusnormer? 4. Diskutera fritt andra exempel på normbrytande respektive normupprätthållande praktiker i boken. 5. Vilket är det förtätade budskap om grundläggande värderingar som färgen rosa är bärare av? 6. Finns det harmlösa genusnormer? Vilka i sådana fall? 7. Hur uppfattar ni föräldrarnas balansgång mellan att inte helt acceptera rådande genusnormer och ändå inte vilja bryta mot dem? Vad är riskerna med att följa respektive bryta mot genusnormer? 8. Överför diskussionerna från litteraturen till fritidshemmets miljö och verksamhet. På vilka sätt kan dessa böcker användas för att förstå fritidshemmet?

I slutexaminationen efterfrågas en mer komplex förståelse och redovisning av innehållet inom kursen än på grundläggande nivå, som t ex i följande hemtentamensuppgifter:

Skriv en text där du vrider och vänder på följande frågor ur ett normkritiskt och intersektionellt perspektiv: Finns det harmlösa genusnormer? Vad är riskerna med att följa respektive bryta mot genusnormer? Finns det vinnare i ett ojämlikt och ojämnt samhälle?

Genomför en medievetenskaplig analys med fokus på genus och normer av en egenvald medietext (som riktar sig till barn eller är producerad av barn för barn). Skriv enligt följande uppläggning: Inledning med en kort beskrivning av medietexten. Analys där begrepp från litteraturen aktivt används. Diskussion och avslutande reflektion

I lärandemålen på grundläggande nivå används verb som "redogöra" och "beskriva" och på fördjupande nivå bl a "tillämpa" och "analysera". UVK-genomlysningen visade att detta inte tillämpades konsekvent, vilket åtgärdats för UVK-kurserna och kommer att åtgärdas för övriga kurser i den pågående revideringen av kursplaner. Även progressionen i lärandeaktiviteter och examinationer kommer att ses över för att överensstämja med progressionen.

Bemyndigande nivå

I kursen *Självständigt arbete* (FO7) är målet att studenterna ska ha en god grund för sin professionsutövning inom det fritidspedagogiska området och bli kunna

- formulera, undersöka och analysera en vetenskaplig frågeställning inom det fritidspedagogiska området.
- genomföra en självständig vetenskaplig fördjupning inom det fritidspedagogiska området

I kursen *Självständigt arbete* (FO7) sammanförs de tre första av de sex examensmål som denna självvärdering avser, och examinationen säkerställer att studenterna nått nivån för examen. Det självständiga arbetet skrivs antingen enskilt eller i par. I erfarenhetsspåret finns en möjlighet att välja mellan en fördjupning i en "vetenskaplig essä", där studenten reflekterar kring en erfarenhet ur den egna fritidspedagogiska yrkesutövningen enligt en modell utvecklad vid Centrum för praktisk kunskap vid Södertörns högskola. Alternativt väljer studenterna inom erfarenhetsspåret att skriva en traditionell "empirisk uppsats" byggd på kvalitativa eller kvantitativa intervjuer, enkäter eller dokumentstudier. I det ordinarie spåret skrivs enbart empiriska uppsatser, eftersom studenterna inte har egen yrkeserfarenhet på samma sätt som studenterna på erfarenhetsspåret. Eftersom det självständiga arbetet sker inom det fritidspedagogiska området skrivs inga uppsatser inom det praktisk-estetiska ämnet. På båda spåren har studenterna rätt till fyra handledningstillfällen, varav två i grupp och två individuellt. Examinationen sker genom en ventilerings där studenterna opponerar på en annan students uppsats och försvarar sin egen.

I samband med den pågående revideringen av utbildningen kommer en VFU-kurs läggas direkt före det självständiga arbetet på det ordinarie spåret, där studenterna kan samla empiri till uppsatsen. Ett förslag som diskuteras är att inrikta de självständiga arbetena på utvecklingsarbete i skolan för att på sätt förbereda studenterna på utvecklingsarbete i deras framtida yrke.

Ämneskunskaper i det praktisk-estetiska ämnet

Studenterna läser sitt valda praktisk-estetiska ämne under en sammanhållen termin. Progressionen sker därmed under en intensiv period då fokus ligger enbart på detta ämne. Introduktion till ämnet sker under den första och andra kursen, *Introduktion till musikämnets/bildämnets teori och praktik* och *Musik/Bild i skolan*. Fördjupning och bemyndigande sker under den tredje och fjärde kursen, *Fördjupning, musik/bild i praktiken* och *Musik/Bild som didaktiskt ämne*. I kurserna varvas färdighetsträning i ämnet med didaktiska och metodologiska moment och teoretiska områden.

Studenterna fortsätter att fördjupa kunskapen om det praktisk-estetiska ämnet i kursen *Läroplansteori, betyg och bedömning* (UVK6), där läroplansteori, didaktisk teori och bedömning av elevers utveckling relateras till det praktisk-estetiska ämnet i skolan och på fritidshemmet. Kursen har följande lärandemål:

- förklara centrala läroplansteorier
- beskriva och jämföra summativ och formativ bedömning
- genomföra en grundläggande läroplansteoretisk analys
- motivera val och avvägningar i bedömning av elevers lärande och kunskap samt omsätta dessa i rådande betygssystem
- planera undervisning som stödjer elevers utveckling
- reflektera över sitt pedagogiska ledarskap och sin kommunikation vid bedömning ur ett interkulturellt perspektiv

Kursen examineras genom ett grupparbete, där studenterna presenterar planering av en lektion i sitt praktiska eller estetiska ämne som stödjer elevers utveckling, och en hemtentamen med tre delar:

Del 1: Analysera kapitlen 1 och 2 i senaste läroplanen för att se om det går att utläsa vilken typ av elev den vänder sig till. Hur passar denna elev in i de olika läroplansteorier som behandlas i litteraturen till denna kurs?

Del 2: Titta på YouTube-klippet från en bildlektion i grundskolan. a) Planera en summativ bedömning av bilduppgiften och tänk på alla delar i processen. b) Planera en formativ bedömning av bilduppgiften och tänk på alla delar i processen. Inkludera den skrivna feedback som du skulle ha gett Naima och Adam; skrivet som om de skulle läsa den själva.

Del 3: Diskutera frågan; Therese Hopfenbeck skriver i sin bok *Att lyckas med kunskapsbedömning* (2017) att lärare som vill lyckas med kunskapsbedömning bör vara tydliga klassledare. Hur tolkar du detta och vilka utmaningar kommer det att innebära för dig i din framtida yrkesutövning som fritidshemslärare på låg- och mellanstadiet?

Fördjupningen fortsätter sedan i samband med nästa VFU-kurs (VFU3 för ordinarie spåret och VFU4 för erfarenhetsspåret), där studenterna skapar aktiviteter och lektioner och övar sig inom sitt valda praktisk-estetiska ämne. Dessa två kurser säkerställer tillsammans att studenten har nått examensmålen inom ämnet.

Konstruktiv länkning i utbildningen

För varje kurs inom utbildningen sammanställs schema, innehåll, lärandeaktiviteter, examinationsformer och betygskriterier i en studiematerial, som den delkursansvariga går igenom med studenterna vid kursstart.

Konstruktiv länkning görs mellan kursernas innehåll, lärandeaktiviteter och examinationsuppgifter.

Studenternas lärande sker i flera former: individuell läsning av kurslitteraturen, förberedelser för och aktivt deltagande i lärandeaktiviteter på seminarier, labbar, gruppövningar m m och formativ examination som t ex hemtentamina. Undervisningsformerna varierar inom och mellan kurserna för att studenterna ska möta olika typer av lärandeaktiviteter och pröva olika lärandestilar. Förmågan att uttrycka sig skriftligt och muntligt övas genom redovisningar på seminarier, i skriftliga tentamina och i det självständiga arbetet. Under termin 1 har studenterna även seminarier i talteknik. Varje kurs avslutas med en individuell skriftlig examination. Detta görs i dag oftast i form av en hemtentamen, men i den pågående revideringen av utbildningen kommer bredden av examinationsformer att öka. Individuella skriftliga examinationer bedöms oftast med U/G/VG, och gruppredovisningar ofta med U/G. Betygskriterier skrivs fram av kursansvariga tillsammans med lärarlagen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

Vetenskapsteori, forskningsmetoder och relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet tas upp i flera kurser inom utbildningen med början i första kursen på utbildningen. UVK-genomlysningen visade ett behov av tydligare progression på detta område, vilket även efterfrågades av handledare och examinatore för det självständiga arbetet. I revideringen av UVK-kursplanerna har därför progressionen förtydligats och förstärkts.

Grundläggande nivå

I den första kursen på första terminen, *Det fritidspedagogiska uppdraget. Interkulturalitet*,(UVK1) introduceras vetenskap som tänkesätt och förhållningssätt i samband med akademiskt skrivande. Ett av lärandemålen är att studenten kan

- tillgodogöra sig **grundläggande vetenskaplig litteratur**, samt kunna referera till den korrekt i skrift

I kursen ställs frågan vad vetenskaplighet betyder och vad som skiljer vetenskapliga från andra texter. Bl a betonas betydelsen av referenser som öppnar för kritisk granskning av texters kunskapsanspråk. Studenterna arbetar bl a med följande seminarieuppgift:

Akademiskt skrivande: En central uppgift vid högskolestudier är att läsa och även skriva texter formulerade på akademisk svenska. Syftet med det här seminariet är att ni utifrån inledningskapitlet i avhandlingen "Fritidshem eller servicehem? En etnografisk studie av fritidshem i tre socioekonomiskt skilda områden" ska lyfta fram några gemensamma drag i en akademisk text med fokus på struktur, utformning och disposition. Frågor vi kommer att diskutera under seminariet är:

- Vem är texten avsedd för? (studenter, lärare, forskare eller några andra)?
- Vad är det som utmärker olika typer av texter (Vetenskaplig artikel, rapport, recension, debattinlägg) när det gäller till exempel syfte, form och innehåll?
- Vad anser du om texten när det gäller syfte, form och innehåll?
- Har texten en uppbyggnad så att läsaren exempelvis få reda på vad texten handlar om och får lust att läsa vidare?
- Har författaren använt citat, referat och källmaterial i inledningen? Vilket system (Harvard eller Oxford) har hon använts för källhänvisningarna?

Som examinationsuppgift skriver studenterna en egen akademisk text om interkulturalitet.

Under kursen *Informellt lärande 1, Utomhuspedagogik och matematik* (FO1), introduceras studenterna till empiriska studier som vetenskaplig metod och genre och får själva göra en mindre empirisk undersökning inför framskrivandet av en matematikdidaktisk aktivitet. I kursen *Specialpedagogik, barns utveckling och meningsskapande* (UVK3), introduceras begreppen teori och evidens utifrån lärandemålet att studenten kan

- på en grundläggande nivå redogöra för teorier och evidens om barns psykologiska, kognitiva, sociala och emotionella utveckling.

Fördjupande nivå

Fördjupning med avseende på examensmålet sker inom det ordinarie spåret framförallt under kursen *B-uppsats. Interkulturalitet* (FO5), där studenterna i par gör en mindre kvalitativ undersökning, grundad på observation, om interkulturalitet och redovisar den i en kortare uppsats. Under kursen undersöks relationen mellan teori, metod och empiri samt relationen mellan innehåll och form i en vetenskaplig uppsats. Kursen är en direkt förberedelse för det självständiga arbetet.

Motsvarande kurs i erfarenhetsspåret är *B-uppsats, praktisk kunskap* (FO5), som utformats av lärare och forskare vid Centrum för praktisk kunskap vid Södertörns högskola. Studenterna skriver en kortare vetenskaplig essä där empirin är en egen erfarenhet av ett etiskt dilemma i arbetslivets praktik, som undersöks utifrån etisk teori. Inom kursen synliggörs relationen mellan teori, metod och empiri med utgångspunkt i den praktiska kunskapens teori. Även detta är en övning inför det självständiga arbetet, där studenter inom erfarenhetsspåret kan välja mellan att skriva en längre vetenskaplig essä och att skriva en kvalitativ empirisk uppsats. I båda spåren ges föreläsningar om uppsatsens olika delar, och studenterna tillämpar det de lärt sig praktiskt i skrivandet och handledningstillfällena i mindre grupper. Examination sker vid ett kortare ventileringsseminarium.

Bemyndigande nivå

Under kurserna *Vetenskapsteori och metod* (UVK7) och *Självständigt arbete* (FO7) sker den slutgiltiga examinationen med avseende på det aktuella examensmålet. *Vetenskapsteori och metod* behandlar vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder och förbereder studenten på det självständiga arbetet. Bl a diskuteras hur valet av frågeställning påverkar valet av teori och metod. I studiematerialen finns instuderingsfrågor som stöd för studenternas lärande. En av seminarieuppgifterna är att genomföra en intervju och reflektera över den utifrån kurslitteratur och föreläsningar. En annan är att läsa uppsatser från tidigare terminer och diskutera dem utifrån frågor om innehåll och struktur.

Eftersom tidigare utvärderingar visat brister i studenternas kunskaper om kvantitativa metoder betonas detta tema i kursen. En examinerande seminarieuppgift behandlar en statistisk undersökning och rapport från Skolverket, med bland annat frågorna:

- Vad är det mest intressanta/uppseendeväckande resultatet i undersökningen?
- Hur har man gjort urvalet av respondenter till enkäten?
- Hur stort är bortfallet av respondenter och är det ett problem?
- Till vilken grupp kan man generalisera undersökningens resultat?
- Ge exempel på några samband mellan olika variabler som undersökningen visar på.
- Diskutera möjliga förklaringsfaktorer bakom två av de samband som redovisas.
- Är det något annat som ni tycker är problematiskt när det gäller hur undersökningen har gått till?

Kursen examineras genom en metodredogörelse och vetenskapsteoretisk reflektion om studentens planerade självständiga arbete. För godkänt på kursen krävs enligt betygskriterierna i studiematerialen bland annat "goda kunskaper om grundläggande vetenskapsteoretiska och metodteoretiska begrepp och idéer visad genom en godkänd tentamen".

Under kursen *Självständigt arbete* (FO7) ska studenterna färdigställa, presentera och försvara ett självständigt vetenskapligt arbete. Här sker fördjupning till bemyndigandenivå av kunskapen om vetenskapsteori, vetenskapliga metoder och relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Lärandemålen är bl a att studenten kan

- redogöra för teorier och metoder i relation till ett självständigt arbete inom det fritidspedagogiska området.

En brist som identifierats i översynen och revideringen av UVK-kurserna är att kursplanerna inte explicit nämnt kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder. I de reviderade kursplanerna har detta åtgärdats och progressionen med avseende på examensmålet förtydligats.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 3. visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

Som vi tolkar detta examensmål handlar det om en generisk färdighet som måste tränas genom hela utbildningen, och även senare i ett fortsatt livslångt lärande. Inom både högskoleförlagda och verksamhetsförlagda kurser övar studenterna på att omsätta teoretiska kunskaper i praktiska moment, och i de ämnesdidaktiska och utbildningsvetenskapliga kurserna reflekterar de över sina praktiska kunskaper och relaterar dem till forskning och andras erfarenheter.

I undervisning och examination utgår studenterna på erfarenhetsspåret från den egna yrkeserfarenheten och den praktiska kunskap som de redan utvecklat i sin yrkesutövning, systematiserar den, reflekterar kritiskt över den och relaterar den till kursernas teoretiska innehåll. Studenter på ordinarie spåret använder i stället sina erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen och konkreta praktiska exempel som lärarna presenterar. Seminarieövningar och andra lärandeaktiviteter utmanar studenternas förmåga att reflektera och utvecklas genom reflektionen.

Även för detta examensmål behöver en tydligare progression i lärandemålen skrivas fram mellan de tre nivåerna i utbildningen. Detta är i dag inte fullt genomfört, men kommer att göras i den pågående revideringen av utbildningen.

Grundläggande nivå

Studenterna får redan från början av utbildningen uppgifter där de i arbetsgrupper diskuterar forskningsresultat och andras erfarenheter i relation till yrkesverksamheten. I en läslogg antecknar de fortlöpande vad de lärt och tänkt i läsningen av kurslitteraturen, seminariediskussionerna och föreläsningarna.

I kursen *Pedagogiska tanketraditioner* (UVK 1) är lärandemålen att studenten kan

- visa förståelse för centrala pedagogiska kunskapstraditioner och pedagogiska tanketraditioner
- samarbeta i grupp, samt planera och genomföra en mindre redovisning
- på en grundläggande nivå reflektera över pedagogiska tanketraditioners betydelse för samtiden

En av de undervisningsformer som gör att dessa mål nås är att studenterna i arbetsgrupper planerar och genomför längre presentationer av originaltexter skrivna av pedagogiska tänkare från olika epoker. Inför seminarierna läser alla studenter originaltexterna och andrahandslitteratur om författarna, och en så kallad värdgrupp söker kompletterande information i litteratur från biblioteket. Värdgruppen ska på ett sätt som medlemmarna själva väljer förbereda och genomföra presentationer av sina tolkningar av tänkarna och texterna. I en individuell skriftlig hemtentamen reflekterar studenterna kring kursens innehåll med utgångspunkt i postkolonial och/eller feministisk teori.

Under det grundläggande året gör lärarna ett stort arbete med att förklara tankarna bakom undervisningens upplägg inom utbildningen. Bl a betonas att studenterna måste vara pålästa för att kunna reflektera med ett kritiskt förhållningssätt och på ett utvecklande sätt i sina arbetsgrupper och seminariegrupper. Lärarna lägger även ett stort arbete på att skriva tydliga kursmanualer, särskilt i början av utbildningen.

Fördjupande nivå

Studenternas förmåga inom examensmålsområdet utvecklas vidare genom att kursernas innehåll förhåller sig till forskningsresultat och beprövad erfarenhet som är relevant för professionen. Kursen *Läroplansteori, betyg och bedömning* (UVK4) fokuserar t ex på hur man kan förstå sambandet mellan bedömning av elevers utveckling och kunskaper och didaktiska teorier och modeller. Detta är ett fördjupande moment, där studenterna får pröva, diskutera och reflektera kring utmanande verkligheter i skolan (se även under mål 1). Fördjupning sker också genom att studenterna tar ett större eget ansvar i lärandeaktiviteterna.

I kursen *Kris och konflikthantering* (UVK5) är lärandemålen att studenten kan

- identifiera åtgärder för barn i kris och beskriva hur beslut tas i enlighet med Socialtjänstlagen
- agera i kriser och konflikter som kan uppstå inom ramen för skolans och fritidshemmets uppdrag med stöd i skolans styrdokument, forskning och beprövad erfarenhet.

Undervisningen utgår från aktuell forskning om kris- och konflikthantering och studentens egna erfarenheter av fritidsverksamhetens vardag från VFU eller egen arbetslivserfarenhet. Utifrån detta diskuterar och reflekterar man över kriser och konflikter som kan uppstå i skolan och på fritidshem. En föreläsning ägnas åt Socialtjänstlagen. I en salstenta får studenterna i uppgift att diskutera ett realistiskt case, överväga olika sätt att agera i caset och koppla sina avvägningar och reflektioner till teorier som diskuterats i kursen och till Socialtjänstlagen.

Bemyndigande nivå

Bemyndigandet sker framförallt i kursen *Självständigt arbete* (FO7), där kursmålen är att studenten kan

- genomföra en självständig vetenskaplig fördjupning inom det fritidspedagogiska området
- färdigställa, presentera och sakligt försvara ett självständigt vetenskapligt arbete
- tolka och bedöma vetenskapliga arbeten.
- kritiskt reflektera över vetenskapliga processer och resultat,
- bedöma olika vetenskapliga teories lämplighet för studier inom det fritidspedagogiska området

Studenterna på erfarenhetsspåret kan välja mellan att skriva en vetenskaplig essä eller en mindre kvalitativ empirisk undersökning inom det fritidspedagogiska området. De studenter som väljer den vetenskapliga essäformen för det självständiga arbetet handleds och examineras av lärare och forskare från Centrum för praktisk kunskap. Både vetenskapliga essäer och empiriska uppsatser, inom både erfarenhetsspåret och det ordinarie spåret, examineras vid ett ventileringsseminarium där studenterna försvarar ett eget arbete och opponerar mot en annan students arbete. Kursen ska säkerhetsställa att studenterna har nått examensmålet. För godkänt betyg krävs systematisk reflektion med ett tillräckligt djup kring teorier och andras erfarenheter.

VFU

Förutom det självständiga arbetet är VFU-delen av utbildningen avgörande för att examensmålet nås. Progressionen i VFU-kurserna säkras genom att lärandemålen, lärandeaktiviteterna och examinationsuppgifterna fördjupas i svårighetsgrad och komplexitet, så att studenterna i VFU4 når målet att kunna

- kritiskt analysera och reflektera över sitt läraruppdrag med utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet

Under VFU-kurserna gör studenterna fortlöpande självreflektioner kring lärandemålen för respektive kurs och den samlade professionsutveckling som ska genomgå enligt den professionsutvecklingsmatris som utbildningen följer (se mål 5 nedan). Från den första VFU:n till den sista har studenterna schemalagda reflektioner med VFU-handledaren minst en gång i veckan. I varje kurs görs en mittreflektion med respektive VFU-arbetsgrupp på 15 studenter och lärarutbildare från högskolan. I reflektionerna ska egna och andras erfarenheter relateras dels till litteraturen för VFU-kursen och litteratur från tidigare högskoleförlagda kurser, dels till yrkesverksamheten och dess utveckling.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det fritidspedagogiska området och inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

Inom hela utbildningen arbetar studenterna parallellt med teoretiska och praktiska perspektiv på didaktik, ämnesdidaktik och metodik. På seminarier och i individuella uppgifter undersöks och diskuteras de didaktiska frågorna Vad ska läras ut? Varför ska det läras ut? Hur ska det läras ut? För vem ska det läras ut?

Grundläggande nivå

I kursen *Informellt lärande 1. Utomhuspedagogik och matematik* (FO2) utgår de praktiska momenten i undervisningen från hur studenterna som pedagoger kan försätta eleverna i situationer där eleverna behöver matematik. Studenterna prövar sig fram praktiskt och reflekterar kring praktiken. Här diskuteras framförallt de didaktiska val lärare behöver göra i fritidsverksamheten för att ge barnen tillfällen att bearbeta det de lärt sig under skoldelen av dagen. I kursen *Informellt lärande 2. MIK och språkutveckling* (FO3) ingår t ex följande examinerande seminarieuppgift:

Du väljer att redogöra för två av följande aspekter som tagits upp på kursen: *språklig medvetenhet, flerspråkighet, språkliga varieteter och register* samt *literacy*. Utifrån de aspekter du väljer ger du även konkreta exempel på hur du som fritidspedagog kan stötta barns språkliga utveckling. I din redogörelse ska det framgå att du har tillägnat dig grundläggande kunskaper om barns språkliga utveckling.

Inför det examinerande seminariet förbereder sig studenterna genom att i arbetsgrupper diskutera sig fram till minst två möjliga aktiviteter som de kan arrangera i fritidsverksamheten eller förändringar av miljön på fritidshemmet som de kan göra för att gynna barns eller ungdomars språkutveckling (t ex att ge eleverna tillfällen att använda digitala verktyg). Dessa ska kopplas till relevant kurslitteratur. Den planerade aktiviteten eller miljöåtgärden ska stötta någon av de aspekter av barns lärande som tagits upp under kursen: *talspråkutveckling, lärande i digital miljö, skriftspråkutveckling, andraspråkutveckling/flerspråkighet och utveckling av nya språkliga register*. Minst två aktiviteter på minst två olika teman ska väljas. Resultatet presenteras gruppvis under seminariet.

I kurserna *Praktiskt estetiskt ämne 1-4* (FO4) är kravet att studenterna ska kunna utöva momenten inom ämnet själv och samtidigt omsätta sina kunskaper i metoder och välöversvägda didaktiska val för elevers utveckling och kunskapsinhämtning. För dem som väljer ämnet bild är t ex ett av lärandemålen att studenten kan

- redogöra för ämnesrelevanta begrepp och reflektera kring bilddidaktiska frågeställningar i förhållande till gällande läroplan

I kursen *Bild 1* ligger tonvikten på det egna skapande inom ämnet. Studenterna tränar sin färdighet i och förståelse av två- och tredimensionell gestaltning samt rörlig bild. Under *Bild 2* arbetar studenterna parallellt med fortsatt färdighetsträning och reflektion över det egna läraruppdraget utifrån ämnesrelevant kunskap och bilddidaktiska frågeställningar.

Fördjupande nivå

Inom det praktisk-estetiska ämnet på fördjupande nivå fortsätter studenterna träna sin egen praktiska färdighet i ämnet, t ex att spela ett instrument. Parallellt prövar, diskuterar och reflekterar studenterna kring didaktiska val i relation till professionens krav. I den följande VFU-kursen genomför studenterna minst tio lektioner med elever och reflekterar efteråt över hur lektionerna gått, för att återigen synliggöra, utvärdera och ompröva didaktiska val. Detta görs tillsammans med en lärare inom ämnet vid VFU-skolan. I samband med VFU-kursen sker både fördjupning och ett slutgiltigt bemyndigande inom det praktisk-estetiska ämnet.

Även i kurserna inom det fritidspedagogiska området sker fördjupning genom att didaktiska frågor diskuteras utifrån den ackumulerade ämneskunskap studenterna skaffat sig. I kursen *Religion, barns existentiella frågor* (FO6) är t ex ett lärandemål att studenten kan

- använda och kritiskt granska didaktiskt material om barns livsfrågor

Inför ett av seminarierna på kursen ska studenterna läsa angiven litteratur och svara på instuderingsfrågor som ger underlag för problematisering och kritisk granskning, t ex följande:

Vad är en livsfråga enligt författarna? Hur ser barn och unga på livet enligt den forskning som bedrivits av Hartman & Torstensson-Ed? } Vilka är de tre fundamenten som Hartman & Torstensson-Ed talar om? } Vad talar emot att samtala med barn om existentiella frågor?

I kursen *Pedagogiskt ledarskap och grupprocesser* (UVK6) är lärandemålen att studenten kan

- redogöra för teorier om pedagogiskt ledarskap ur ett individ- och grupperspektiv med fokus på lärande i interkulturell fritidsverksamhet
- beskriva grupprocessers betydelse för ledarskap
- utöva ledarskap med utgångspunkt i teoretiskt förankrad kunskap
- värdera sitt eget ledarskap utifrån ett interkulturellt perspektiv på fritidsverksamheten

För att dessa lärandemål ska nås får studenterna uppgifter där de reflekterar kring hur de som pedagoger kan utöva ledarskap. I reflektionerna utgår de från egna erfarenheter och teorier om pedagogiskt ledarskap och interkulturalitet. Som erfarenhetsbas använder studenterna på det ordinarie spåret sin egen VFU-erfarenhet och studenterna på erfarenhetsspåret sin egen arbetslivserfarenhet. Slutexamination på kursen sker genom en hemtentamen där studenterna diskuterar ett ledarskapsdilemma som skrivits fram i början av kursen och sedan under kursens gång utvecklats, byggts på och relaterats till kursens litteratur, föreläsningar och seminarieuppgifter.

Ett exempel på seminarieuppgifter är följande:

Vad betyder begrepp som samarbete, ansvar, förändring och konflikt? I antologin *Kvalitetsjakten* kan du läsa hur andra yrkeserfarna reflekterat över sina möjligheter att fullfölja sitt uppdrag och utvecklas i sitt yrke. Reflektera också över hur ett pedagogiskt ledarskap kan se ut i din yrkespraktik. Hur kan du arbeta för att stödja en mångkulturell skolmiljö, som individ, som del i en grupp eller utifrån organisationsperspektiv?

Sammantaget ska de utbildningsvetenskapliga kurserna på den fördjupade nivån inte bara utveckla studenternas förståelse av uppdraget som kommande fritidshemslärare, utan också problematisera uppdraget genom att belysa vägval och dilemman i den fritidspedagogiska verksamheten.

Tydlighet och progression, särskilt när det gäller kurserna *Läraren och ledarskapet 1 och 2*, är även här ett utvecklingsområde som är på väg att åtgärdas i den pågående revisionen av utbildningen.

Bemyndigande nivå

Det slutgiltiga bemyndigandet sker i VFU-kursen inom det fritidspedagogiska området, *VFU4* för det ordinarie spåret och *VFU3* för erfarenhetsspåret. Här fördjupar studenterna ytterligare förmågan att skapa förutsättningar för elevers lärande genom välövärdade didaktiska val av aktiviteter och metoder. Studenterna genomför ett längre pedagogiskt projekt om interkulturalitet, genus och normer i fritidshemmet. I samband med detta ska de diskutera hur förutsättningar kan skapas för att alla elever i fritidshemmet ska kunna ta del av

lärande inom projektet och hur projektet ska kunna genomföras i både stora och små grupper. I studiematerialen ges bl a följande anvisningar:

Projektet sker under fem veckor och förhåller sig till terminens första delkurs; Barns kultur och media i relation till genus och normer. Ditt pedagogiska projekt ska planeras, organiseras och genomföras på ett självständigt sätt med elevernas olika intressen, förmågor och behov i tydligt fokus. Projektet ska ha en tydlig planering som beskriver

- syfte och mål med projektet förankrat i läroplanen,
- hur det ska bedömas formativt och summativt
- hur undervisningen ska se ut för att uppfylla syfte och mål, - hur undervisningen ska se ut för att barns olika intressen, förmågor och behov beaktas.

Projektet ger studenterna färdighet att genomföra en större uppgift i relation till fritidshemmets andra verksamheter. Studenterna får också öva sig på att genomföra aktiviteter med stora elevgrupper, vilket är mycket viktigt för dem att ha erfarenhet av när de går ut i professionen. Kritik har tidigare riktats mot att studenterna inte varit tillräckligt förberedda på stora grupper i fritidshemmet. Efter införandet av projektuppgiften under sista VFU:n ser vi en klar förbättring på detta område.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 5. visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

Denna förmåga övas, prövas och slutexamineras framförallt inom VFU-kurserna. Som nämnts har studenterna på erfarenhetsspåret kontinuerligt VFU på sina arbetsplatser. På det ordinarie spåret ligger VFU-kurserna utspridda på olika terminer, så att studenterna inför varje ny VFU-kurs har gått högskoleförlagda kurser som fördjupat och utvecklat förmågan att göra komplexa avvägningar i förhållande till undervisning inom såväl det fritidspedagogiska området och det praktiska eller estetiska ämnet som den utbildningsvetenskapliga kärnan.

I de högskoleförlagda kurserna förbereder sig studenterna framförallt i grupp men även individuellt på att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning. I vissa kurser genomför studenterna även observationer av pedagogisk verksamhet på sina VFU-skolor. Resultaten redovisas, diskuteras och utvärderas på högskoleförlagda seminarier, och studenterna beskriver och diskuterar dem i examinationsuppgifter, men det är inte förrän studenterna kommer ut på VFU som förmågan kan övas i reella situationer. Samarbetet mellan studenter och VFU-handledare på VFU-skolan är en viktig förutsättning för detta.

VFU-kurserna består av ett introduktionsseminarium två veckor före kursstart, där VFU-läroutbildare introducerar med studenter och VFU-handledare närvarande, ett reflektionsseminarium mitt i kursen (studenter och VFU-läroutbildare) och ett muntligt examinerande seminarium (studenter och VFU-läroutbildare). En del av examinationen är att studenten skriver en självreflektion utifrån kursens mål och professionsutvecklingsmatrisen (se nedan). VFU-handledaren gör en skriftlig eller muntlig bedömning utifrån kursmål och matris av hur studenten genomfört kursen.

Vid bedömningen av studenter på VFU-kurser används en professionsutvecklingsmatris, som också är ett verktyg för studenternas egen reflektion kring sin professionsutveckling. Matrisen är indelad i tre kompetensområden: 1/ analys- och reflektionsförmåga byggd på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, 2/ didaktisk kompetens, och 3/ kommunikativt och demokratiskt ledarskap. För varje område finns fyra skicklighetsnivåer, baserade på bröderna Dreyfus (1980) teorier om utveckling av skicklighet i fem steg från 1/ novis, 2/ avancerad nybörjare, 3/ behörig och 4/ skicklig till 5/ expert. (Matrisen slutar vid nivå 4.) Matrisen används också i utvecklingssamtal som genomförs i form av trepartssamtal mellan student, VFU-handledare och ansvarig VFU-läroutbildare två gånger under utbildningen. Syftet för trepartssamtalen är att synliggöra vad studenten behöver öva sig på inom de tre områdena för att nå behörighetsnivån. På den bemyndigande nivån krävs att studenterna når nivå 3 i matrisen.

En styrka i utbildningen är att VFU-handledarna kan gå handledarutbildning vid CPU-övningskolorna. En svaghet är att det inte finns lika goda förutsättningar på erfarenhetsspåret som på det ordinarie spåret för kontinuitet och kompetens i VFU-handledningen. De som utses till VFU-handledare bör kunna genomföra

handledarutbildning under första terminen på ett enkelt och bra sätt. Idag finns inget krav på handledarutbildning, vilket bör ändras. Under ht18 kommer särskilda VFU-kursansvariga tillsättas, en för ordinarie spåret och en för erfarenhetsspåret, som bland annat ska arbeta fram former för detta. Samtidigt kommer kursplanerna revideras så att kursmålen blir mer konsekventa och progressionen inom VFU-kurserna tydligare.

Grundläggande nivå

I den första VFU-kursen på utbildningen introduceras studenterna i den form VFU-kurserna har genom hela utbildningen. I samband med *VFU1* presenteras ett planeringsverktyg, och studenterna kan välja att använda detta eller det planeringsverktyg som VFU-skolorna använder. En av uppgifterna på kursen är att tillsammans med VFU-handledare gå igenom det valda planeringsverktyget så att studenten från början vänjer sig vid att planera, utföra och utvärdera sina aktiviteter. Planeringen under kursen *VFU1* sker tillsammans med VFU-handledaren och en parstudent. Utvärdering av studentens aktiviteter görs sedan dels i samtal med VFU-handledaren och parstudenten, dels på egen hand i den loggbok som studenterna använder under hela sin VFU.

Under kursen *VFU2* ska studenterna planera och genomföra aktiviteter inom matematikdidaktik och språkutveckling, både med sin parstudent och självständigt. I lärandemålen sätts elevens lärande och utveckling i fokus.

- **identifiera och beskriva exempel på barns/elevs utveckling och lärande självständigt**
- **planera, genomföra och utvärdera aktiviteter i fritidshemsverksamheten**
- **använda estetiska lärprocesser i fritidshemsverksamheten**

I kursuppgifterna ingår att observera och reflektera över barns utveckling och meningsskapande och hur detta sker i olika lärandesituationer i skolan och på fritidshemmet. Även här finns möjlighet att diskutera planeringen med VFU-handledaren. Studenterna använder sina loggböcker, som också fungerar som underlag för den examinerande självreflektionen i slutet av kursen. (Se målets inledning ovan.) Under *VFU 2* sker också det första trepartssamtalet under utbildningen, där studentens professionsutveckling diskuteras i relation till de tre kompetensområdena och mål läggs upp inför kommande VFU.

Fördjupande nivå och bemyndigande nivå

Här väljer vi att skriva ihop de två nivåerna eftersom progressionen i viss mån skiljer sig mellan det ordinarie spåret och erfarenhetsspåret.

Under VFU-kurserna (*VFU3* och *VFU4*) fortsätter studenterna utveckla förmågan att planera, utvärdera och utveckla undervisning. Ett lärandemål för kursen *VFU3* (för ordinarie spåret) och *VFU4* (för erfarenhetsspåret) är att studenten kan

- **planera och leda pedagogisk verksamhet med tonvikt på ett praktiskt eller estetiskt ämne på ett tydligt och demokratiskt sätt och med barns olika intressen, förmågor och behov i fokus**

I kursen får studenterna i uppgift att självständigt planera, genomföra och utvärdera lärandeaktiviteter inom sitt valda praktiska eller estetiska ämne under flertalet (minst tio) tillfällen. Inför varje tillfälle har studenten observerat eleverna för att kunna planera hur lektionen ska genomföras så att den stimulerar elevernas lärande. Kursen examineras muntligt på ett seminarium där studenten beskriver ett av dessa tillfällen, presenterar syfte och mål, planering, utvärdering och genomförande av lektionen, och kopplar detta både till styrdokument som till exempel Lgr 11 och till kurslitteraturen. I en efterföljande reflektion får andra studenter komma med frågor och tankar om presentationen. Studenterna ska i en självreflektion vid kursens slut observera och reflektera över hur formativ och summativ bedömning genomförs praktiskt i skolan inom det praktiska eller estetiska ämnet. Det sista trepartssamtalet, som är ett sista avslutande samtal inför utbildningens slut, sker på båda spårens *VFU4*.

I arbetet med revideringen av utbildningen har vi funnit att placeringen av *VFU4* bör senareläggas för det ordinarie spåret, så att studenterna har gått fler högskolepedagogiska kurser inför bemyndigandet med avseende på detta mål. För den grupp som startar ht18 kommer kursen därför att förläggas till sista terminen. Som redan nämnts kommer också VFU-kursplanerna revideras så att lärandeaktiviteter och kursmål som ingår i kursen framgår tydligare. De reviderade kursplanerna kommer att gälla fr o m vt 19.

En styrka i utbildningen på erfarenhetsspåret är att VFU är utspridd över hela terminen, vilket ger studenterna goda möjligheter att fortlöpande planera, genomföra och utvärdera aktiviteter med elever på sin arbetsplats

och kontinuerligt utveckla undervisningen. Studenterna på erfarenhetsspåret har också mer tid att ompröva och reflektera över resultatet av undervisningen. Eftersom de i de flesta fall är ensamma som studenter på sin arbetsplats får de redan från början träna på att planera självständigt.

Under fördjupningsnivån ingår också kursen *Läroplansteori, betyg och bedömning (UVK6)*, där läroplansteori, didaktisk teori och bedömning av elevers utveckling relateras till det praktisk-estetiska ämnet i skolan och på fritidshemmet. (se mer under mål1) Ett av kursens lärandemål är

- **planera undervisning som stödjer elevers utveckling**

Under tre seminarier arbetar studenterna praktiskt och teoretiskt med att planera undervisning inom sitt praktisk-estetiska ämne i grupp för att sedan i en gruppexamination redovisa sin planering med bakomliggande val för elevers utveckling. Denna kurs ligger som grund för studenternas VFU inom det praktisk-estetiska ämnet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

För att studenterna ska utveckla en tillräckligt djup förståelse av yrkets komplexitet under utbildningen är det viktigt att de tidigt uppmärksammar de aspekter som nämns i detta mål. Under hela utbildningen får studenterna därför uppgifter där de diskuterar och reflekterar över relationen mellan pedagogiska val och de lagar och styrdokument som styr fritidshemslärares professionsutövning. Lärarutbildningens interkulturella profil är en viktig grund för dessa reflektioner. Etiska aspekter och barnets rättigheter beaktas i kursinnehåll, lärandeaktiviteter och examinationsuppgifter.

Hållbar utveckling i skolan handlar enligt Skolverkets tolkning, som bygger på Brundtlandskommissionen, om demokratiskt arbetssätt, kritiskt förhållningssätt, ämnesövergripande arbeten, mångfald av pedagogiska metoder och delaktighet och inflytande från eleverna. Detta står ständigt i fokus i studenternas olika aktiviteter och lektioner inom VFU.

Grundläggande nivå

På den grundläggande nivån utvecklar studenterna en förståelse av hur pedagogiska bedömningar i skolan bygger på skolans styrdokument och en förståelse av begreppet Interkulturalitet. I kursen *Det fritidspedagogiska uppdraget. Interkulturalitet* (UVK1) läggs särskild vikt vid att kontextualisera skolans samlade styrdokument och värdegrunden inbegripet grundläggande demokratiska värderingar, FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barns rättigheter. I kursen introduceras profilen interkulturalitet med utgångspunkt i lärandemålet att studenten kan

- reflektera över vad ett interkulturellt förhållningssätt har för betydelse för verksamheten på fritidshemmet

I examinationen får studenterna bland annat i uppgift att sätta begreppet interkulturalitet i relation till det fritidspedagogiska uppdraget. Temat interkulturalitet återkommer i kursen *VFU1*, där lärandemålen är att studenten kan

- identifiera ett interkulturellt förhållningssätt och dess betydelse i vardagen på fritidshemmet
- redogöra för vilka mål som styr fritidshemmets verksamhet
- visa insikt om att barn/elever har olika förutsättningar för lärande

Som slutexamination på *VFU1* gör studenterna en självreflektion där de med utgångspunkt i lärandemålen för kursen beskriver vad de under kursen har gjort på fritidshemmet för att nå målen. Detta blir startpunkten för deras fortsatta reflektion kring och bedömning av sitt eget pedagogiska arbete under utbildningen.

Lärandemål för kursen *Pedagogiska tanketraditioner* (UVK2) är att studenten kan

- på en grundläggande nivå reflektera över pedagogiska tanketraditioners betydelse för samtiden

I kursen studeras historiskt pedagogiskt tänkande i förhållande till dagens demokratiska värden och interkulturalitet. Studenterna läser historiska källtexter av pedagogiska tänkare och samtida pedagogiska texter och relaterar dessa till skolans styrdokument.

I kursen *Specialpedagogik, barns utveckling och meningsskapande* (UVK3) är lärandemålen att studenten kan

- reflektera över hur specialpedagogik kan tillämpas i den fritidspedagogiska verksamheten
- diskutera föreställningar om det normala, särskilt i relation till bedömning av barns behov

I undervisningen och examinationen på kursen ligger fokus på förutsättningarna för att skapa ett fritidshem för alla elever. Bl a behandlas teorier om inkludering och exkludering.

Under kursen *VFU2*, som ligger sist på andra terminen, är lärandemålen bl a att studenten kan

- identifiera och beskriva hur specialpedagogiska behov kan hanteras inom fritidshemmet ur interkulturella perspektiv

Fokus i undervisning och examination på *VFU2* ligger på att undersöka hur bedömningar av bl a specialpedagogiska behov görs i fritidshemmet. Studenterna intervjuar personal, observerar och reflekterar tillsammans med VFU-handledaren i den självreflektion som avslutar kursen.

Fördjupande nivå

På erfarenhetsspåret fördjupas förståelsen av interkulturalitet, etiska och samhällliga aspekter och mänskliga rättigheter bland annat i kursen *B-uppsats, Praktisk kunskap* (FO5). Efter kursen kan studenten

- förstå empatins och reflektionens möjligheter för den egna yrkesrollen samt betydelsen av kritisk självreflektion
- reflektera över komplexa situationer i fritidsverksamheten omdömesgillt utifrån olika teoretiska och praktiska perspektiv

Uppsatsen har formen av en vetenskaplig essä, där studenten använder teorier om etik för att diskutera ett dilemma som hen själv upplevt i sin yrkesverksamhet i fritidshemmet. Motsvarande kurs på det ordinarie spåret är *B-uppsats. Interkulturalitet* (FO5). I en empirisk uppsats diskuterar studenterna observationer av fritidspedagogisk verksamhet som de gjort på sina VFU-kurser. I diskussionen uppmärksammar de etiska frågor och perspektiv på interkulturalitet på ett tydligt och fördjupat sätt.

I kursen *Pedagogiskt ledarskap och grupprocesser* (UVK6) ligger fokus på att synliggöra pedagogens ledarskap i relation till uppdraget på fritidshemmet. (Se mer om kursen under mål 5.) I kursen *Religion och barns existentiella frågor* (FO6) behandlas religion, värdegrund och existentiella frågor med kursmålen att studenten kan

- reflektera över olika religiösa traditioner och komplexiteten i livsåskådningsmässiga identiteter utifrån ett interkulturellt perspektiv
- visa insikt i de existentiella förhållningssättens grundläggande betydelse för människan

Ett återkommande tema i utbildningen är synen på barnet i olika interkulturella perspektiv, vilket ger möjlighet att ta upp etiska frågor i skolverksamheten och fördjupa förståelsen av läraruppdragets komplexitet.

Bemyndigande nivå

För att studenterna ska se värdet av vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är det viktigt att de på VFU-kurserna använder forskning i planering och utveckling av undervisning. Den avslutande VFU-kursen för båda utbildningsspåren har målen att studenten kan

- organisera och genomföra pedagogisk verksamhet och undervisning på ett självständigt, dialogiskt och empatiskt sätt med barns och elevers olika intressen, förmågor och behov i tydligt fokus
- kritiskt analysera och reflektera över sitt läraruppdrag med utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet

Utbildningen avslutas med kursen *Skolpolitik och politisk styrning* (UVK 8), med målen att studenten kan

- kritiskt analysera och förstå läraruppdraget i förhållande till grundläggande demokratiska värden.
- reflektera över sin yrkesroll ur ett samhällsligt perspektiv

En styrka i utbildningen är att examensmålet behandlas i flertalet kurser inom utbildningen, så att studenterna återkommande reflekterar över interkulturella, etiska och samhällliga aspekter på eleverna, skolan och fritidshemslärarprofessionen. En svårighet är att interkulturalitetsbegreppet är komplext och har ett komplext

förhållande till etiska aspekter, barns rättigheter och hållbar utveckling. Interkulturalitet och utbildningens andra profil bildning har förtydligats i den revidering av UVK-kurserna som redan genomförts. Återstående kurser kommer att revideras under HT18 och VT19. (Se inledningen.) I detta arbete kommer även en vägledning till kursplanerna för lärarutbildare att arbetas fram med förklaringar av kursernas mål i förhållande till utbildningens examensmål och förslag till lärandeaktiviteter, examinationsformer och litteratur.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör också för hur det säkerställs att studenterna uppnår examensordningens mål när det gäller jämställdhet.

visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

Högskolans handlingsplan för jämställdhet och riktlinjer för lika villkor är en grund för fritidshemsläroverutbildningens utvecklingsarbete. På initiativ av rektor startade Södertörns högskola en särskild satsning på jämställdhetsintegrering våren 2017 och antog en ny handlingsplan för jämställdhetsintegrering. Tre områden identifierades som särskilt viktiga: rekrytering och interna karriärvägar, könsbundna studieval och utbildningens innehåll samt sjukfrånvaro och stressrelaterad ohälsa. Handlingsplanen innehåller 20 aktiviteter, med olika huvudansvariga, och implementeras under 2018. Institutionen för kultur och lärande (IKL), den institution där flest läroverutbildare är anställda, genomför t ex under våren 2018 flera insatser för att bidra till fortbildning och ökad kunskap om jämställdhet. Institutionen arrangerar en paneldebatt med anledning av Metoo-upproppen och alla lärare och forskare på institutionen deltar i en obligatorisk workshop om diskriminering och lika villkor. Liknande satsningar görs på andra institutioner.

Fritidshemsläroverprofessionen har en relativ stor andel män, vilket kan vara en anledning till att fritidshemsläroverutbildningen har störst andel manliga sökande bland läroverutbildningarna. En åtgärd för jämnare könsfördelning på utbildningen och för att behålla manliga studenter har varit att erbjuda idrott och hälsa som praktisk-estetiskt ämne. 2017/2018 är könsfördelningen bland studenter på fritidshemsläroverutbildningen 63% kvinnor 37% män. Detta kan jämföras med könsfördelningen bland studenter på hela Södertörns högskola, som 2015 var 71 % kvinnor och 29 % män

Inom läroverutbildningen på Södertörns högskola ses arbetet för jämställdhet mellan könen som en del av arbetet för lika villkor mellan olika grupper generellt och jämställdhet som en integrerad del av läroverutbildningens interkulturella profil. Som nämnts inledningsvis ger det interkulturella perspektivet en grund för att verka som lärare i mångkulturella miljöer och öppnar för andra perspektiv, traditioner och värderingssystem. Ett interkulturellt förhållningssätt ses i bland som ett sätt att motarbeta problem kopplade till migration, som rasism och segregation, men det kan också förstås i mer positiva termer som ett intresse för och fokus på mångfald i historia och samtid, dess förutsättningar och konsekvenser och de möjligheter den öppnar. Interkulturalitet i denna positiva bemärkelse uttrycker en förhoppning och en förväntan på utbildningssystemet att ge möjligheter till ömsesidigt utbyte mellan människor och grupper med olika kulturella erfarenheter och transformerande möten mellan individer i och utanför formaliserade utbildningskontexter. Det är denna senare innebörd som begreppet interkulturalitet ges på läroverutbildningarna vid Södertörns högskola.

Studenterna utvecklas sin interkulturella kompetens genom ett kontinuerligt reflekterande kring tre spänningsfält: spänningsfältet mellan det universella och det partikulära (t ex föreställningar om relationen mellan det allmänmänskliga och det individuella, universella värden och kulturbundna värden, mellan

kollektivet och individen, det gemensamma och det unika, det icke-förhandlingsbara och det som är öppet för tolkning eller diskussion), spänningsfältet mellan fostran och frihet (t ex föreställningar om relationen mellan pedagogiskt ansvar och barns inflytande och delaktighet, bevarandet av ett kulturarv och möjligheter till kulturell förändring, individens beroende och hennes möjlighet till frigörelse) och spänningsfältet mellan det givna och det konstruerade (t ex föreställningar om de distinktioner som görs mellan lärare och elever, barn och vuxna, flickor och pojkar, väst och öst, religiöst och sekulärt, expert och novis). I utbildningen utvecklar studenterna medvetenhet om dessa interkulturella spänningsfält och de konsekvenser de får för didaktiska val i yrkespraktiken. Detta görs ur tre lärandeperspektiv, "lära om", "lära för" och "lära genom".

Lära om: I detta perspektiv betraktas interkulturalitet och jämställdhet som ett kunskapsobjekt.

Undervisningen ger kunskaper om och kritiska reflektioner kring skolans demokrati- och värdegrundsarbete, genus, normer och normskapande. Undervisningen ger också fördjupad kunskap om heterogena barn- och elevgrupper, exempelvis i fråga om religiös tillhörighet och sexuell orientering, socioekonomisk bakgrund och olika funktionsvariationer, och de krav som dessa ställer på lärares interkulturella kompetens. Vidare berörs frågor om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i skolan samt vilka uttryck till exempel ojämlikhet, rasism och främlingsfientlighet fått i historia och samtid. Hur ser det ut i skolan och i samhället vad gäller jämställdhet och könsnormer? Hur skapas och upprätthålls olika normer, makt och hierarkier? Vad säger styrdokument som läroplan, skollag och diskrimineringslag?

Lära för: Studenterna får med sig pedagogiska och didaktiska redskap för att i sin kommande profession hantera mångfald, t ex vad gäller föreställningar om kön och biologi kontra miljö. Undervisningen tar bl a upp hur man kan tolka läroplanens skrivningar om att motverka stereotypa könsroller och hur fritidshemslärare kan arbeta för ökad jämställdhet.

Lära genom: Att lära genom interkulturalitet handlar om att använda mångfald som en resurs i den pedagogiska praktiken. Bl a problematiserar studenterna sin egen utbildning på högskolan för att utveckla sin förmåga att undervisa med fokus på interkulturella spänningsfält.

Grundläggande nivå

Den första kursen på termin 1, *Det fritidspedagogiska uppdraget och Interkulturalitet (UVK1)*, har lärandemålen att studenten kan

- redogöra för och problematisera det fritidspedagogiska uppdraget och skolans demokratiska uppdrag
- beskriva relevanta styrdokument
- på en grundläggande nivå visa förståelse för begreppen interkulturalitet och intersektionalitet

Under den första VFU-kursen, *VFU1*, får studenten reflektera kring jämställdhetsuppdraget i praktiken utifrån lärandemålet

- identifiera ett interkulturellt förhållningssätt och dess betydelse i vardagen på fritidshemmet.

Under en mittreflektion på *VFU 1* reflekterar studenterna skriftligt kring detta lärandemål i relation till styrdokumentet för skolan. Här uppmärksammar många studenter kulturella skillnader och skillnader i behandlingen av flickor och pojkar. Studenterna använder studiewebbens verktyg för att läsa varandras reflektioner och diskutera skolornas arbete med interkulturalitet och jämställdhet.

Fördjupande nivå

På fördjupande nivå fördjupas kunskapen och förståelsen om genus, normer och jämställdhet i kursen *Barns kultur och media i relation till genus och normer (FO4)*. Barns kultur och medievanor undersöks ur ett maktkritiskt, normkritiskt och genusvetenskapligt perspektiv. Studenterna gör analyser av sociala medier med fokus på elevers självrepresentation, identitet och genus, diskuterar hur makt, normer och genus visar sig på fritidshemmet och i dess styrdokument, och reflekterar kring genus och identitetsskapande. De övar också på att använda drama som estetisk uttrycksform för att synliggöra olika könsmaktsordningar.

I kursen *B-uppsats. Interkulturalitet (FO5)* kan studenterna på det ordinarie spåret välja att undersöka jämställdhet utifrån observationer på fritidshemmet. I motsvarande kurs på erfarenhetsspåret skriver studenter om moraliska dilemman på fritidshemmet, där jämställdhet i bland är en del av problematiken.

Vidareutveckling av kurser

I de reviderade UVK-kurser som ges från ht18 har temat interkulturalitet, inklusive genus- och jämställdhetsperspektiv, förtydligats med utgångspunkt i de ovannämnda spänningsfälten och

lärandeperspektiven, och tydligare progression och tydligare lärandemål har skrivits fram. Ämneskurserna inom det fritidspedagogiska området och de praktiskt-estetiska ämnena bild och musik kommer att genomgå en likadan genomlysning och revidering, där jämställdhet och genusperspektiv får en tydligare plats och progression i utbildningen. I samband med detta görs en större revidering av litteraturen, med fokus på bl a fördelningen mellan manliga och kvinnliga författare.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

I uppdraget som programsamordnare ingår det att kontinuerligt följa upp utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination. I samband med övertagandet av uppdraget har mindre justeringar genomförts kontinuerligt för att utveckla utbildningen.

Inledning

Södertörns högskola har system för uppföljning och utvärdering av lärarutbildningen på flera nivåer.

På den övergripande högskolenivån granskades hela Lärarutbildningen internt på uppdrag av Fakultetsnämnden 2015. Flera utvecklingsområden identifierades:

- kravnivåerna måste bli mer konsekventa.
- stabiliteten i arbetslagen behöver ökas
- kraven på språkkunskaper hos studenter behövde skärpas
- progressionen mellan kurser inom programmet behövde förtydligas
- mer forskningsbaserade examinationsuppgifter behövdes, t ex reflektionsuppgifter

En särskild genomlysning av den utbildningsvetenskapliga kärnan vid Södertörns högskolas lärarutbildning ("UVK-genomlysningen") genomfördes på uppdrag av tidigare rektor, och ligger till grund för den revidering som gjorts av kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (se bakgrund).

I uppdraget som programsamordnare på lärarutbildningen ingår att kontinuerligt följa upp utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination genom terminsutvärderingar.

Studenter har rätt att genom kursvärderingar framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kurser de läst. Kursvärderingarna ska anordnas av högskolan. Högskolan ska sammanställa kursvärderingarna och informera om resultaten samt meddela studenterna om eventuella beslut om åtgärder som fattas som ett resultat av studenternas åsikter. Resultaten av utvärderingarna ska finnas tillgängliga för studenterna. Tid för genomförande av kursvärdering bör framgå av schemat. Kursvärderingar bör inte genomföras i samband med examination. De besvaras anonymt.

Utbildningens kursvärdering, terminsvärdering

Tidigare har varje delkursansvarig lärarutbildare ansvarat för att genomföra kursvärderingar för respektive kurs, och programsamordnaren för terminsvärderingar. Detta har dock lett till en viss brist på systematik. Vissa kurser har utvärderats kontinuerligt, andra inte, och studenter har ibland fått göra kursvärdering och terminsvärdering på samma kurs. Tidigare gjordes all utvärdering manuellt, vilket gjorde det mycket arbetskrävande att sammanställa och återkoppla resultatet till studenterna.

Sedan 2016 görs kurs- och terminsvärderingar på lärarutbildningarna via studiewebben och webbenkätverket SUNET Survey. Kursvärderingar skapas, läggs ut och sammanställs av administratörer. Administratörerna skickar förslag till kursvärderingar, med frågor som bestämts centralt av lärarutbildningen,

till kursansvariga lärarutbildare. Frågorna handlar bl a om hur studenternas uppfattar att kurslitteraturen, föreläsningar, seminarier och examination hjälpt dem att nå kursmålen. Den kursansvariga kan välja att lägga in ytterligare frågor. Även terminsvärderingar görs av administrationen, på uppdrag av programsamordnaren. Frågorna är mer övergripande än i kursvärderingarna och handlar om hela terminens arbetsprestation, progression mellan kurser osv. Ibland ställs även frågor om kurser eller andra specifika förhållanden. Resultaten av terminsutvärderingarna läggs ut på studiewebbens programsida, där studenter inom alla kullar kan se utfallet. Resultaten av kursvärderingar och terminsvärderingar ger i huvudsak kvantitativ respons, men det finns möjlighet att även lägga in frisvarsfrågor som ger kvalitativ respons.

Utvecklingsmöjligheter

Resultaten från terminsvärderingarna presenteras och diskuteras i programrådet, en ordning som fungerar väl. Ett problem som diskuteras är dock låg svarsfrekvens på kurs- och terminsvärderingarna. För att utvärderingarna ska ge en rättvisande bild av studenternas syn på kurser och utbildningen i stort behövs rutiner för en högre svarsfrekvens än i dag. Planerade åtgärder är att göra skillnaden mellan kursutvärderingar och terminsvärderingar tydligare, ge utförligare information till lärarutbildarna om kursutvärderingsrutinerna och skapa rutiner för bättre och utförligare återkoppling till studenterna.

Möten, informell kontakt och enkät

Utöver de formella utvärderingarna genomför programsamordnaren möten med de olika studentgrupperna c:a en gång per år, där syftet är att föra en direkt diskussion om olika utbildningsfrågor. Därutöver finns kontinuerliga mailkontakter mellan studenter och programsamordnare om individuella frågor och kommentarer om utbildningen. Denna möjlighet är viktig eftersom en del studenter inte känner sig bekväma med att tala under stormötena. Det kan även handla om frågor av mer personlig art som inte kan tas upp på informationsmötena. Den mer informella och personliga kontakten är viktig inte minst för att de kan ge tidiga indikationer på problem som påverkar studenternas möjligheter att genomföra utbildningen framgångsrikt.

Enkät bland alla studenter inom utbildningen har genomförts vid en större förändring av utbildningen, det gällde ändring av ordningen för det praktisk-estetiska ämnet. Inför enkäten om praktisk-estetiska ämnen hade lärarutbildarna i de praktisk-estetiska kurserna uttryckt önskemål att ge möjlighet till fördjupning inom ett enda ämne, eftersom många studenter behöver minst en termin för att fullt ut bemästra ett praktisk-estetiskt ämne. Resultatet av enkäten visade att majoriteten av studenterna stödde detta förslag. Studenterna uttryckte också önskemål att kunna välja idrott och hälsa som praktisk-estetiskt ämne. Efter en överenskommelse med Gymnastik och Idrottshögskolan (GIH) kunde idrott och hälsa erbjudas som valbart ämne från ht17.

Kvarvaro i utbildningen

Andelen kvarvarande studenter inom utbildningen ("genomströmningen") har stadigt ökat, vilket är mycket tillfredsställande. Inför HT13 och HT14 ökade lärarutbildningen antagningen till erfarenhetsspåret och ett stort marknadsföringsarbete lades på att få studenter att söka utbildningen. Bl a skickades brev till skolor och fritidshem för att berätta om den erfarenhetsbaserade utbildningen. Resultatet blev att antalet antagna studenter till fritidshemsläroverbyggnaden ökade från 60 till 110. Det finns dock tecken på att det skiljer sig mellan de två spåren. Medan studenter på erfarenhetsspåret i allmänhet genomför utbildningen målmedvetet, händer det att studenter på det ordinarie spåret "tappar styrkraft" och lämnar utbildningen av olika skäl. Det är viktigt att den positiva utvecklingen fortsätter och att även det ordinarie spårets studenter i högre grad genomför hela utbildningen

För att förebygga avhopp har bl a en satsning gjorts i första delkursen på utbildningen att introducera studenterna till högskolestudier, med tonvikt på akademiskt skrivande. I kursens studiematerial förklaras studieuppläggningsen utförligare och tydligare än tidigare. Studiematerialet har därmed blivit ett bättre verktyg i studierna, och fungerar som ett stöd för studenterna under hela det första studieåret. En annan åtgärd för ökad kvarvaro är att rutinerna för seminariegrupper och arbetsgrupper setts över. Bl a har seminarier om gruppstärkande processer för arbetsgrupperna införts under första terminen. Studietoivana studenter inom båda spåren uppmanas att direkt begära stöd och hjälp från högskolans studieverkstad och bibliotekets olika informations- och utbildningstjänster. Högskolans studentservice gör ett viktigt arbete för studenter med olika former av dokumenterad funktionsvariation och erbjuder kuratorsamtal som bidrar till att studenter fortsätter sina utbildningar.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studentrepresentation

Som påpekades under förra bedömningsgrunden har studenterna möjlighet att påverka och utveckla utbildningen genom möten med programsamordnare, informella kontakter via mail eller personliga möten. Den viktigaste kanalen för studentpåverkan är dock studentrepresentationen i programrådet. Programrådet har fyra platser för studenterna, två ordinarie och två suppleantplatser. I dagsläget finns tre studentrepresentanter. Studenterna har full rösträtt och en återkommande egen punkt i dagordningen. För att studentrepresentanterna ska kunna komma i kontakt med alla studenter i alla årskullar finns en gemensam studiewebb där frågor kan lämnas in och svaren diskuteras. Södertörns högskolas studentkår är en stor hjälp i arbetet genom att den ger studentrepresentanterna möjlighet att gemensamt diskutera och förbereda sig inför programrådsmötena.

Direkt påverkan

Som exempel på direkt möjlighet till studentpåverkan kan nämnas att en grupp studenter under läsåret 2015/2016 upplevde att de hade fått för litet undervisning i akademiskt skrivande och kände sig osäkra inför det kommande B-uppsatsarbetet och självständiga arbetet. Det visade sig att just den här gruppen hade kommit i kläm i utvecklingen av den första delkursen, där akademiskt skrivande är ett viktigt tema. Ett möte mellan studentrepresentanter från gruppen och programsamordnaren ledde till att ett antal extraseminarier anordnades om akademiskt skrivande. Studentgruppen genomförde sedan både B-uppsatsarbetet och det självständiga arbetet med gott resultat.

Ett annat exempel på studentinitiativ är ett nystartat samarbete om skolsamverkan mellan grundlärautbildningen mot fritidshem och grundlärautbildningen mot förskoleklass och årskurs 1-3. En fritidshemslärostudent skrev sitt självständiga arbete om skolsamverkan mellan fritidshem och skola, och fann att det var ett område som behövdes utvecklas både i skolan och inom högskoleutbildningarna. Hen tog kontakt med en studentrepresentant från grundlärautbildningen mot förskoleklass och årskurs 1-3. Båda förde upp det på agendan inom sitt respektive programråd, och under 2017 påbörjades ett arbete för att ordna gemensamma seminarier och övningar inom utbildningarna. Syftet är att ge en grund för skolsamverkan när studenterna efter examen jobbar ute på skolorna. I januari 2018 genomfördes ett första gemensamt seminarium med båda utbildningarna. De studenter som tagit initiativet ansvarade för seminariet, och som inbjudna gäster deltog representanter från en skola i en av lärautbildningens CPU-kommuner där skolsamverkan precis har påbörjats. Detta samarbete mellan utbildningarna kommer att fortsätta. F n diskuteras gemensamma VFU-relaterade uppgifter och seminarier och ett förslag att införa peer-grupper där två studentgrupper, en från varje utbildning, har direkt kontakt med varandra och får uppgifter att lösa tillsammans.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Samverkan med studenternas kommande arbetsgivare skolorna är mycket viktig för utvecklingen av Fritidshemsläraryrket som professionsutbildning. På övergripande läraryrkesnivå deltar läraryrkesutbildningens ledning i fora för diskussion med kommuner, där användbarheten är i fokus. Inom de enskilda utbildningarna är VFU-kurserna det kanske viktigaste sättet att säkra utbildningens användbarhet i arbetslivet.

Övergripande nivå

Läraryrkesutbildningen har ett samarbetsavtal kring bland annat den verksamhetsförlagda delen av utbildningen med samtliga Stockholms läns kommuner och övriga lärosäten med läraryrkesutbildning. I detta avtal ingår också en gemensam VFU-portal. Samarbetet syftar till att utveckla VFU regionalt och främja en hög kvalitet på alla VFU-placeringar.

I maj 2014 gav Universitet- och högskolerådet Södertörns högskola tillstånd att delta i en försöksverksamhet med övningsförskolor och övningsskolor. Fem centra organiserades, förlagda till lika många kommuner. En kommuns centrum kallas Centrum för professionsutveckling (CPU). Till dessa finns ett antal övningsskolor och övningsförskolor kopplade. Kommunerna i försöksverksamheten är Huddinge, Järfälla, Salem, Stockholm och Södertälje. Alla VFU-placeringar sker inom ett CPU, utom i de erfarenhetsbaserade spåren inom forskningsläraryrkesutbildning och fritidshemsläraryrkesutbildning, där VFU sker på studenternas arbetsplatser. En VFU-grupp inom ett CPU består av 15 studenter från programmet och som har en ansvarig VFU-lärare från högskolan.

Vid CPU genomförs professionsutvecklande seminarier och föreläsningar får både lärarstudenter och de verksamma lärarna vid CPU-skolorna. En fråga som diskuteras inom CPU-samarbetet är hur studenternas självständiga arbeten kan komma CPU-kommunerna till gagn. Under VT2019 kommer en försöksverksamhet genomföras där studenter inom respektive CPU får möjlighet att presentera sina arbeten inför lärare och andra intresserade.

Södertörns högskola ingår i regeringens satsning på försöksverksamhet med praktisk forskning inom skola och utbildning och samarbetar med andra lärosäten i den nod Uppsala som universitet ansvarar för. Forskningen kommer att genomföras i samarbete med kommunerna inom CPU. Från fritidshemsläraryrkesutbildningens sida finns ett önskemål om mer forskning kring fritidshemmet som kan användas i studenternas utbildning.

Läraryrkesutbildningen vid Södertörns högskola har sedan 2006 ett regionalt utvecklingscentrum (RUC) för att främja samverkan och samordna kontakterna med kommuner och skolor. RUC leds av en akademisk utvecklingsledare, och arbetar för att skapa mötesplatser för samverkan både inom och utanför högskolan. Sedan starten har RUC på Södertörns högskola ett regionalt nätverk som drivs tillsammans med RUC på Stockholms universitet, Sektionen för uppdragssamordning - SUSU. I nätverket ingår representanter från kommunerna i Stockholmsområdet. Nätverket identifierar behov av rekrytering och kompetensutveckling av kommunernas lärare och skolledare och fungerar som informationskanal för läraryrkesutbildningen.

På uppdrag av Skolverket ordnar RUC på Södertörns högskola tillsammans med RUC på Stockholms universitet regelbundna träffar för Regionala nätverket för samordnare för nyanländas barns och ungdomars lärande i Storstockholm. Träffarna ger möjlighet att diskutera aktuella frågor och utbyta erfarenheter mellan forskare

och experter från högskola och andra instanser. RUC samordnar även de kurser som Södertörns högskola ger för Skolverket, t ex "Motverka främlingsfientlighet och rasism i förskola och skola", "Det globala klassrummet – introduktionskurs i svenska som andraspråk", och kurser inom ramen för Lärarlyftet.

För att ge skollärare möjlighet till forskningsbaserad kompetensutveckling anordnar Södertörns högskola forskningscirkel där läraryrkets praktiska erfarenheter möter forskningens teoretiska kunskap. I cirkelarna möts en grupp lärare eller skolledare och en forskare från högskolan för att på vetenskaplig grund fördjupa sig i ett tema som rör skolans vardag. Frågor i lärarnas arbete identifieras och diskuteras teoretiskt och i egna empiriska undersökningar. Arbetet i en forskningscirkel pågår i 1,5 år och förväntas leda till gemensam kunskapsutveckling som kan berika både förskolans eller skolans och högskolans verksamheter.

Läraryrket

Samverkan med fokus på studenterna är temat för Läraryrkets dag vid Södertörns högskola, som anordnas var tredje termin med läraryrkets forskningsledare som ansvarig. Dagen samlar alla studenter inom alla läraryrken, och ägnas åt föreläsningar och presentationer kring ett för läraryrket viktigt tema. I pauserna på föreläsningarna kan studenterna ställa frågor och få information av representanter från skolor, kommuner och fackförbund, som under dagen ställer ut informationsmaterial. HT16 presenterades och problematiserades forskning och beprövad erfarenhet på temat *Rasism och främlingsfientlighet*. VT18 var temat *Utsatta barn i skolan*. I ett samarbete mellan läraryrket, polisutbildningen och ämnet socialt arbete på Södertörns högskola presenterades elevhälsans arbete på skolorna.

Alumninätverk

Läraryrkets alumner har tidigare ingått i det allmänna alumninätverket för Södertörns högskola, men det har visat sig att lärarstudenter inte i någon större utsträckning väljer att gå med i detta nätverk. Därför har ett särskilt alumninätverk för läraryrket börjat utvecklas, och det finns planer på att i framtiden ordna särskilda nätverksmöten för läraryrkets alumner. Alumnerna bjuds redan i dag in till Läraryrkets dag och läraryrkets avslutningsceremonier.

Fritidshemsläraryrkets samverkansaktiviteter

I utbildningens programråd finns en representant för professionen som gör viktiga bidrag till rådets arbete med utveckling av utbildningen. Studentrepresentanterna i programrådet sätter stort värde på möjligheten att ställa frågor om professionen och få svar direkt av yrkesrepresentanten.

Utbildningens programsamordnare bjuder in alla VFU-handledare till informations- och diskussionsmöten en gång per år. Mötena har visat sig särskilt viktiga för VFU-handledarna inom det erfarenhetsbaserade spåret, eftersom dessa inte ingår i samarbetet med CPU-övningsskolorna. På mötena presenteras utbildningen i stort och eventuella nya ändringar, och det ges tid för frågor. Teman som behandlats på mötena är bl a bedömning av VFU-studenter och varför man behöver VFU när man går erfarenhetsspåret. Mötena ger en personlig kontakt mellan programsamordnaren och VFU-handledare där frågor kan besvaras och oklarheter redas ut.

Utbildningen ingår i ett nationellt nätverk för grundutbildningarna mot fritidshem. Nätverket möts minst en gång per år. Erfarenheter utbyts, likheter och olikheter inom utbildningarna diskuteras, och varje möte har ett övergripande tema där olika exempel presenteras och diskuteras. En gemensam lista med aktuell litteratur och aktuella avhandlingar om fritidshem sammanställs, uppdateras kontinuerligt och skickas ut till nätverket. Listan är en viktig resurs för studenterna i deras självständiga arbeten.